

APOSTOLUL

— REVISTĂ DIDACTICĂ ȘI LITERARĂ —

SUMARUL :

Școala și orientarea profesională	D. D. ȚIPA
Testele și valoarea lor (schiță)	Pr. M. GAVRILESCU
Reforma învățământului în Franța	M. COJOCARU
Urme preistorice în țara noastră	TEODORESCU MIHAIL
Literatura estetică transilvăneană	VICTOR ȚĂRANU
Provincie (poezie)	GEORGE MOROȘANU
În Mai (poezie)	† GRETA ROȘCA
Am spus	G. F.
Folklor	C. TĂNASE-TEIU
Titu Maiorescu : Insemnări zilnice	N. MOGA
Reviste	M. C.

COLABORATORII REVISTEI :

VICTOR ANDREI, MIHAI AVADANEI, V. CIUBOTARU,
MIH. COJOCARU, V. DORNEANU, ION DRAGAN, V.
GABUREANU, V. GHÎTESCU, T. MACOVEI, N. MOGA,
G. MOROȘANU, N. PODOLEANU, I. PAPUC, S. PURICE,
A. A. ROTUNDU, V. SCRÎPCARU, M. D. STAMATE, I.
TĂZLĂUANU, VICTOR ȚĂRANU, D. ȚIPA, C. TURCU,
TH. URSU, I. VESPREMIE etc.

Ă P O S T O L V L

==== REVISTĂ DIDACTICĂ ȘI LITERARĂ ====

APARE ODATA PE LUNA SUB ÎNGRIJIREA CERCULUI DIDACTIC PIATRA-NEAMȚ

F O N D A T O R I :

C. LUCHIAN, V. SCRIPCARU, C. TURCU, EUFR. MANOLIU, ALEX. GHEORGHIU,
M. AVADANEI, D. HOGEA, T. MACOVEI, M. STAMATE, I. RAFAIL, I. STROIA.

COMITETUL DE CONDUCERE

V. GABOREANU și V. ȚARANU — redactori.

S. PURICE, casier ; M. AVADANEI, secretar-bibliotecar.

EUFR. MANOLIU, V. SCRIPCARU, C. TURCU, TH. URȘU, N. ARHIP, membri.

P E D A G O G I E . E D U C A Ț I E . D I D A C T I C E .

Școala și orientarea profesională.

Fiecare dintre noi ne dăm mai ușor seama că instituțiile, legile și modul de guvernare al țării au o mare influență asupra indivizilor, dar uităm adesea că evoluția fizică, morală, intelectuală și socială a fiecărui cetățean în parte interesează mult colectivitatea din care face parte și că de această evoluție depinde în mod matematic progresul sau regresul societății.

Așa dar, alegerea unei profesii este unul din cele mai grave acte din viața unui om.

Prin alegerea unei profesii, omul se integrează la viața socială, devenind pentru totdeauna solidar cu societatea.

Un schimb de servicii între individ și societate începe să decurgă din alegerea unei profesii și atât individul cât și societatea au tot interesul ca acest schimb de servicii să se producă în condițiile cele mai bune. Amândouă părțile doresc să aibă un maximum de satisfacție.

Societatea deci, nu poate căpăta o structură perfectă până ce elementele din care se compune nu sunt așezate acolo unde prin aptitudinile lor trebuie să fie, fiecare la locul său propriu ; cel mai capabil în locul cel mai bun.

Vieața socială și mai ales vieața economică a unei națiuni moderne este complexă. Societatea modernă, pentru a-și asigura atât vieața materială cât și cea sufletească este guvernată de *principiul diviziunii muncii*. Nevoile sociale și individuale sunt atât de variate și multiple, încât pentru a fi satisfăcute, nu ajunge munca unui om.

E necesară o cooperare.

Iar cooperarea nu se poate face în condiții bune decât atunci când *munca este specificată și divizată*. Indivizii trebuie să se specializeze pentru o anumită muncă. În acest fel și produsele vor fi mai perfecționate, obținându-se și o economie a timpului și a capitalului. A munci în profesia pentru care ești mai bine dotat, este azi în vremea de concurență a popoarelor, nu numai o măsură de bună prevedere personală dar și o elementară datorie cetățenească.

Nimeni n'are dreptul să-și risipească timpul într-o ocupație pentru care nu are chemare. Problema aceasta destul de complicată din punct de vedere social, mai este îngreunată de alt fapt: nimeni nu se naște cu aptitudinile bine determinate în vederea unei anumite profesii. Inșușirile unui om sunt felurite și greu îi este chiar omului însuși să se orienteze în idealul propriei sale personalități. De aceea, în statele bine organizate pentru lupta economică, alegerea profesiei este *scoasă de sub riscul întâmplării*. În America, de multă vreme s'au constituit pe lângă serviciile publice și pe lângă marile industrii „*birouri de vocație*“ în cari se face selecția profesională.

Inginerul Taylor a fost inițiatorul. El a isbutit să convingă pe marii întreprinzători industriali, că este în interesul atât al lucrătorilor cât și al capitaliștilor să dea fiecărui om lucrul pe care-l poate executa mai bine. După numele inițiatorului, (organizatorului) organizarea muncii după aptitudini profesionale s'a numit mult timp **taylorism**.

Astăzi această mișcare, trecând și în Europa, a dobândit o importanță și mai mare.

Profesiunea este pivotul vieții sociale, economice și industriale; iată de ce știința orientării profesionale nu mai poate fi considerată ca un lux, nu mai poate fi lăsată uitării ca până acum în țară la noi.

Orientarea profesională este o chestiune care se pune pentru toate clasele sociale. Cu cât funcțiunea socială este mai importantă, cu atât se agravează și se repercutează efectele unei erori de orientare profesională.

Apoi cine n'a întâlnit oameni a căror vieță a fost zdrobită în întregime, sau cel puțin rău îndreptată din pricina adoptării unei cariere nepotrivite cu ființa lui fizică sau psihică?

Care sunt acei ce pot declara că profesiunea pe cari și-au ales-o de cele mai multe ori la *întâmplare* sau din motive ori împrejurări cu totul

străine de adevăratul sens al profesiunii, le dă satisfacție cel puțin în parte? *Munca trebuie să fie un scop în viață, iar nu un mijloc.* Individul să găsească o satisfacție, o plăcere în îndeplinirea sarcinei sale în viață, iar nu să considere cariera sa ca o corvoadă. În acest din urmă caz relațiile dintre funcționar (lucrător etc.) și superiorii săi sunt veșnic încordate, nici un fel de colaborare nu se poate stabili între patron și angajat. Această e o tragedie și pentru individ și pentru societate în genere, a cărei înflorire este strâns legată de dezvoltarea bogățiilor particularilor. Apoi accidentele se pot întâmpla mai des celor ce nu lucrează cu plăcere într'o meserie, aceștia adaptându-se mai cu greu muncii ce o au de îndeplinit.

După cum vedem, orientarea profesională are un vast câmp de activitate, ea pătrunde toate manifestările de viață intelectuală, profesională și socială.

Până acum, pentru început, privirile au fost îndreptate spre profesioniștii manuali, poate pentru că pe acest tărâm era mai ușor de îndeplinit, aci orientarea profesională bazându-se în largă măsură pe contra indicațiuni, de ordin fizic, ceea ce e mai ușor de pus în evidență, decât cele de ordin sufletec.

Orientarea profesională, ca orice sfat, care este în același timp negativ și pozitiv, ea ne înlătură din drumul strâmb și ne îndreaptă pe calea cea bună. Pentru a face acest lucru, ea scrutează individul, scrutează profesia, le confruntă, ținând seama de forța, de inteligența, caracterul, de posibilitățile de orice ordin ale uneia și de cerințele, resursele celeilalte; făcând astfel balanța, se poate deduce sfatul pe care individul e liber să-l accepte sau să-l respingă.

Cu alte cuvinte, orientarea unui subiect este a-l pune în stare de echilibru, între mijloacele sale și acțiunea profesională.

Grija primordială pe care operele de orientare profesională o au pentru interesul general, le deosebește de operele de selecție profesională, care pleacă dela o preocupare de ordin particular. Aceasta tinde a selecționa pe acei candidați a căror întrebuințare să fie cea mai avantajoasă. Despre cei eliminați, selecția profesională nu se mai preocupă. După ce i-a îndepărtat ca înapți, nu se mai gândește ce drum ar putea să apuce ei.

Orientarea profesională pleacă însă dela principiul că orice ființă umană trebuie să-și găsească o întrebuințare între multiplele funcțiuni sociale, ea încearcă a ajunge, chiar pentru cei mai puțin dotați, să le cunoască resursele și să-i îndrepte, acolo unde ar putea avea un randament, dacă nu cel mai bun, măcar cel mai puțin rău.

Prin selecție profesională, se recrutează azi peste tot personalul instituțiilor publice și private ca: telegraful, telefonul, căile ferate, tramvayele, uzine, etc.

Subt presiunea concurenței economice, mișcarea aceasta se va întinde și mai mult la toate popoarele europene.

Metodele care se aplică pentru cunoașterea aptitudinilor profesionale dau la iveală următoarele însușiri: *rezistența la oboseală*, influența exercițiului, stăpânirea voluntară, etc.

Mijloacele întrebuințate sunt *testele*, cât și diverse aparate din cele mai precise. Rezultatele obținute constituiesc azi o ramură însemnată a psihologiei aplicate, e psihologia profesiei, sau știința aptitudinilor profesionale.

S'a crezut până azi că numai Statele Unite s'au ocupat în mod serios cu chestiunea orientării profesionale.

În adevăr există încă din 1908 la Boston un birou de vocație.

Acest birou a fost fondat de Mrs. Quincy A. Shau, pe datele lui Frank Parsons; principiile directoare sunt: *lumină, informație, inspirație, cooperatie*.

După Parsons și discipolii săi, alegerea unei profesii depinde de trei factori :

1) O clară înțelegere a individului însuși, a psihologiei, a aptitudinilor, a capacității, a ambițiunii și resurselor sale, a ceea ce e capabil sau nu să îndeplinească ;

2) Cunoașterea condițiilor trebuincioase pentru a reuși în diferite ramuri de activitate, cu avantajul și desavantajul lor ;

3) Un raționament logic, bazat pe relațiile acestor două grupe de fapte.

Parsons dă fiecărui individ ce se prezintă să-i ceară sfatul, un chestionar ce trebuie completat, sau caută să-l analizeze după răspunsurile ce el le va da asupra unei cărți citite.

Această metodă, care de altfel a fost imaginată încă din anul 1889 de către scriitorul rus Roubatkine, e aplicabilă oamenilor mai în vârstă, nu copiilor.

Pe de altă parte „*Uniunea creștină a tinerilor*“ a instituit un fel de campanii de orientare profesională după un plan cu totul original, prin afișe și jurnale; tinerii doritori de a fi sfătuiți, sunt chemați la o ședință de *orientare colectivă*.

După un scurt expozeu destinat a le arăta importanța alegerii unei meserii și a unei bune formațiuni profesionale, li se dă un chestionar spre completare.

Universitatea din Harward, în particular, a creat în departamentul de pedagogie, un serviciu special de formare a sfătuitorilor de profesie. Li se cere acestor sfătuitori :

1) de a cunoaște principiile fundamentale și metodele psihologiei moderne;

2) de a avea o idee limpede asupra naturii ;

3) de a poseda o oarecare dibăcie, de a se face simpatic, candid și atrăgător ;

4) de a fi în curent cu condițiile unei profesii date.

În Germania, inițiativele orientării profesionale sunt foarte numeroase și există o diversitate mare în aplicarea principiilor (economice, sociale, pedagogice, psihologice) care prezidează opera ei.

Încă din 1919, în Bavaria și Prusia s'au luat măsuri legislative pentru crearea de oficii de orientare profesională.

Oficiul din Berlin posedă o organizație administrativă cu secțiuni medicale, psihologice, tehnice. Din primul indemn a lui Stern și Lipmann, urmat apoi de Weigl la München, Max Brahn la Leipzig, etc., s'a ajuns cu drept cuvânt a se pune accentul asupra părții psihologice a orientării profesionale.

Din exclusiv economică și școlară, cum a fost metoda germană, apare astăzi net psihologică. Sprijinul financiar și moral al elementului patronal e o garanție sigură de reușita operelor începute.

Ceea ce Lipmann și Weigl au făcut pentru profesiunile mijlocii, pentru meșteșugari, Martha Ulrich a încercat pentru profesiunile superioare, de profesor, medic, inginer.

Metoda germană se caracterizează în special prin rolul preponderant ce-i atribuie școlii. Este de o mare importanță de-a avea asupra candidaților toate indicațiile asupra familiei, asupra progreselor și cunoștințelor școlare, asupra activității fizice și intelectuale; de aceea fișierul individual școlar e preocuparea de căpetenie a tuturor, care luptă să-l perfecționeze din ce în ce.

În Elveția problema orientării profesionale pare a fi considerată mai mult din punct de vedere școlar și economic.

Sfaturi personale, informații asupra locurilor vacante, sunt date de Patronatele de ucenicie. Activitatea cea mai importantă însă, credem că e aceea a diferitelor „Direcții de învățământ“ și a Departamentelor de instrucție publică.

Cel mai demn de menționat este prima creație a Cabinetului de orientare profesională, anume Institutul J. J. Rousseau condus de d-l Pierre Boret, în legătură cu d-l Claparède.

În Austria, Ministerul Protecției Sociale creat în 1918, printre alte atribuțiuni, va avea să se ocupe de orientarea profesională a tinerimii care termină școala.

Cursuri de propagandă au loc la Linz, Salzburg, Viena etc. în vederea creerii de oficii de orientare profesională pe regiuni.

În Anglia, atenția e îndreptată asupra problemei unei mai bune întrebuințări a forțelor umane în industria mare.

Metodele de orientare întrebuințate nu diferă de cele preconizate în alte țări, în special în Germania.

Orientarea profesională trebuie de preferință să fie organizată de autoritățile școlare, care tind să obțină prelungirea acestei perioade, alegerea unei ocupații în raport cu capacitățile personale ale copilului, nu cu câștigul imediat.

Birminghan are o organizație: Comitetul central de patronaj, care îngrijește de orientarea și de protejarea ucenicilor. Din acesta fac parte diverse persoane care în mod benevol vizitează pe copii înainte de terminarea studiilor și care împreună cu institutorul și cu părinții, hotărăsc soarta copilului.

Asemenea Belgia este preocupată de această chestiune încă dinainte de războiu.

În 1912 Soc. belgiană de Pedotehnie stabili în țară primul oficiu de orientare profesională, cuprinzând:

- 1) Un serviciu de informații tehnice;
- 2) „ „ „ „ explorație științifică,
- 3) „ „ dispensar pentru ucenici.

În Franța, chestiunea de reeducare a mutilaților trebuia să aducă după sine, ca în toate țările ce au luat parte la războiu și studiul orientărilor profesionale. Rezultate frumoase au obținut școlile din Bordeaux, Montpellier, Port-Villez etc.

Afară de Strasbourg unde d-l Fontigne a creat oficiul de orientare al Alsaciei și Lorenei, Bordeaux ne pare primul oraș al Franței, unde chestiunea aceasta a fost agitată prin anchete școlare, anchete psiho-economice, pentru stabilirea unei rase a meseriilor, conferințe ținute copiilor asupra alegerii unei meserii, chestionare etc.

Dela 1920 înapoi numărul oficiilor de orientare profesională a crescut simțitor. Peste tot au înflorit asemenea oficii: La Lyon, la Nantes, la Paris unde problema se prezintă mai dificil din cauza aglomerăției elementelor asupra cărora se exercită acțiunea.

Ne-ar trebui timp prea mult să cercetăm fiecare oficiu în parte, numai în Franța.

La noi în țară s'a înființat încă din 1922 Societatea de psihologie, între ale cărei scopuri este și crearea de laboratoare psihologice, pentru măsurarea inteligenței și selectarea profesională (realizate în parte).

Un început în aceeași direcție este și la Universitatea din Cluj.

Mișcarea pentru selectarea profesională va prinde rădăcini în țara noastră, numai după ce ea va deștepta interesul familiilor, care au elevi în școală și al lucrătorilor, care sunt direct în cauză.

(Va urma)

Inv. D. D. Țipa

Testele și valoarea lor.

S c h i ț ă .¹⁾

Pedagogia lărgindu-și cadrul și descoperind mereu puncte de vedere nouă, școala nu-și putea închide preocupările numai în cercul restrâns al învățământului, trebuia să se gândească la întreaga lui complexitate fizică, psihică, morală și socială. Era deci nevoie de aflarea unui mijloc mai temeinic de cunoaștere a copilului, de aprecierea obiectivă a activității lui școlare și mai ales a capacității lui de asimilare și adaptare.

S'a creat atunci textul care prin obiectivitatea sa, ne permite să introducem măsura în domeniul pedagogiei. Problema prezintă două aspecte.

1) *Colectiv* — selecția profesională.

2) *Individual* — orientarea profesională.

Ambele aspecte fac necesară cunoașterea cât mai completă, mai precisă și mai obiectivă a copilului. Amândouă au dus la aplicarea metodei testelor, în domeniile cele mai variate. În școală, testul nu este altceva decât o probă la care supunem pe copii, o transpunere a examinațiilor noastre obișnuite. Acest test este alcătuit dintr'o serie de întrebări și exerciții potrivite diferitelor aptitudini, diferitelor cunoștințe ale copiilor și grupate după vârstă sau după clasă, dar în așa fel alese, date, executate și corectate, folosite conform unei tehnice atât de precise, încât rezultatele lor să constituie o evaluare obiectivă, o măsură a inteligenței, un diagnostic al aptitudinii pentru care copilul a fost testat. În felul acesta avem și posibilitate de a compara randamentul intelectual al școlarii.

Cattel, în Statele Unite, în 1890, a fost primul care s'a gândit să determine fizionomia mintală a unui individ, cu ajutorul unei probe numite de el: *mental tests*. El este acela care a atras atenția medicilor și a psihologilor asupra problemei testelor mintale. În 1905 Binet în colaborare cu Simon au dat așa numita „scară metrică a inteligenței“ care permite determinarea vârstei mintale a fiecărui copil precum și evaluarea în ani și chiar în luni a întârzierii sau înaintării lui, față de copiii de aceeași vârstă. Astăzi se obișnuiește a se exprima inteligența globală prin așa numitul *cât de inteligentă, CI*, care este câtul dintre vârsta mintală și cea reală a alesului. Când e vorba pentru determinarea unei aptitudini în vederea orientării sau selecției profesionale se întrebuițează *metoda percentilelor* care arată rangul ce ar ocupa un individ dintr'un grup, dacă în mod convențional am reduce la 100 efectivul grupului. Fiecărui din aceste 100 percentile îi corespunde o notă. Claparède ne dă un exemplu admi-

1) Prezentată la ședința Cercului cultural din 11 Aprilie, 1937.

rabil în această privință. În afară de testele care duc la determinarea inteligenței globale, în afară de testele de aptitudini, care ne dau profilul psihologic al individului, s'au imaginat teste de instrucție care determină cunoștințele căpătate prin învățământ la diferite obiecte de studii.

Metoda lui Binet-Simon a fost perfecționată în Statele Unite de Terman. Testele lui Binet-Simon și Terman sunt individuale. Examinarea unui elev cere 30-40 minute și persoane cu pregătire specială. Există și un test colectiv care poate fi dat la mai mulți indivizi deodată și poate fi corectat de oricine, după norme perfect identice, cu excluderea oricărei aprecieri personale. Testul se dă copiilor pe foi imprimare cu instrucții scrise pe prima pagină și cu testul pe cealaltă. Se dă un timp foarte scurt (1 minut). Pentru corectare există chei, adică imprimate care se aplică peste test și sunt prevăzute cu ferestre lăsând să treacă numai răspunsul, iar pe coloana alăturată este imprimat răspunsul exact. Mai sunt și teste mai largi cu întrebări și exerciții variate. Aplicațiile metodei testelor privesc mai ales manifestările vieții intelectuale. Starea fiziologică, viața afectivă, diferitele manifestări ale copilului prea mic, constanța, perseverența, caracterul, etc., le scapă până acum. Metoda testelor dă roade când este vorba de randamentul unei activități. De acum această metodă trebuie completată și combinată cu observațiile directe făcute de educator și medic.

Pentru sistematizarea acestor observații se întocmesc livretele, fișele școlare, psihogramele etc., care urmăresc pe elev în tot timpul școlarității. Această metodă se aplică astăzi în școlile normale prin introducerea psihogramei: „Foaie de observație a individualității școlarelor“.

Testele colective au fost folosite de Americani prin celebrele „Army Mental tests“ aplicate la aproape două milioane de recruți. Pentru ca un test să fie bun, trebuie să fie standardizat. Valoarea testelor e considerabilă pentru că prin ele ne dăm seama de: inteligența globală a elevilor și de progresul ce se realizează în școală. Prin ele aflăm părțile slabe ale unui elev, ale unei clase, nivelul unei școli față de școlile similare, școlilor dintr'o regiune, față de cele din alte regiuni; ne ajută să comparăm populațiile și rasele. Metoda testelor duce la individualizarea învățământului, la școală pe măsură, ideal pedagogic îndeplinit prin clasele de recuperare și sistemele de organizare ale școlilor din Mannheim, Dalton și Winnetka. Din punct de vedere economic și social incalculabile ar fi roadele la care s'ar ajunge prin o determinare reușită a aptitudinilor în problemele orientării și selecției profesionale. Testele străine trebuie însă adaptate condițiilor proprii ale poporului nostru, pentru ca să poată da roadele urmărite de școala noastră românească.

Învățător, Preot M. Gavrilesco

Reforma învățământului în Franța.

La începutul lunii Martie, 1937, d-l Jean Zay, actualul ministru al Educației Naționale din Franța, a trecut prin forurile constituționale o lege originală de reformă a învățământului. La noi asemenea lege ar fi trecut neobservată din multe și binecuvântate motive, dar în țara dinspre soare-apune, unde se mai practică străvechea înțelepciune și cuminenie galică, alături de teatrul recent de marionete politice și unde tradițiile culturale au intrat în sângele oamenilor, uneori până la anchilozare, reforma aceasta îndrăzneată — e opera unui om care n'a împlinit încă 33 ani — a stârnit discuții, indignări, a fost criticată cu severitate, dar a fost întâmpinată și de numeroase elogii și adeziuni.

Legea d-lui Zay este în pas cu pedagogia modernă și în ritmul curentelor sociale și politice din Franța și de aiurea chiar. Învățământul de gradul II — secundar, primar superior și tehnic — se contopește într'unul singur : liceul.

La baza legii sunt : unificarea, simplificarea și gratuitizarea învățământului secundar. De aceea liceele și colegiile actuale de toate categoriile se unifică și se transformă în școli publice. Elevii școalelor primare elementare, în baza certificatului de absolvire care pe lângă dovada științei este și-o atestare a aptitudinilor, poate urma, după trecerea examenului de admitere, la vârsta de 11 ani, liceul. O deosebită atenție se dă orientării la studii. Primul an liceul, al inv. secundar, este un an de orientare comună a elevilor. În acest timp profesorul clasei observă cu atenție pe școlari, iar la finele anului își dă avizul asupra carierii și posibilităților cât și asupra aptitudinilor și studiilor pentru care sunt mai bine dotați, fiecare elev în parte. Când părăsește anul de orientare comună, elevul are în fața lui trei căi : secția învățământului clasic, secția învățământului modern și secția tehnică. Urmează acolo unde se simte dotat.

Programa acestor secții este astfel aranjată, ca să poată permite trecerea dela una la alta. Orientarea greșită a unui elev poate fi reparată cu ușurință deoarece cursuri temporale speciale sunt prevăzute ca să poată face posibilă trecerea, care în majoritatea școlilor din lume este imposibilă. S'a prevăzut apoi posibilitatea de a urma în școala secundară a elevilor eminenți, care au întârziat în cursul complementar.

Bacalaureații învățământului secțiilor clasice și moderne trec în universitate. Absolvenții cursului secundar care nu-și pot continua studiile în învățământul superior pot urma într'o clasă a patra, specială, a învățământului de gradul II-lea.

Legiuitorul și-a dat seamă că nu poate organiza cu sorți de isbândă învățământul secundar, fără un corp didactic la înălțime. Profesorii învă-

țământului elementar trebuie să fie cel puțin bacalaureați, iar aceia dela școlile secundare trebuie să aibă o cultură serioasă și deosebite aptitudini pedagogice.

Temele pe care și le pune d-l Zay sunt: coordonarea, orientarea profesională și egalitatea științifică :

„Nous sommes convaincus — zice d-l Zay — que nous contribuerons ainsi à relever le niveau général des études et de la culture ; qu'elles soient classiques, modernes ou technique les sections grouperont progressivement les élèves les plus aptes à en recevoir l'enseignement. Un pareil système ne contraint pas ; il tend au contraire à fournir aux jeunes gens les moyens de développer et affirmer leur personnalité“.

Relativ la egalitatea științifică, autorul reformei zice: „Soulanger l'effort des enfant dont les aptitudes sont surtout marquées pour les humanités classiques et ne point les priver de cette initiation scientifique sans laquelle un homme ne saurait se dire cultivé ce n'est sans doute point là une contradiction — soit qu'on cherche certaines disciplines d'observation ou d'expérience n'exigeraient pas de certains esprits moins d'efforts que des disciplines abstraites, soit qu'on fasse pour les jeunes hellénistes des coupes judicieuses dans les programmes et les horaires. Bien entendu, cette adaptation des programmes à la diversité des esprits ne saurait priver d'un enseignement scientifique complet les enfants aussi bien doués pour les disciplines scientifiques que pour les disciplines littéraires. La diversité des programmes scientifiques ne saurait être que facultative. Il convient que l'étude du grec ne soit pas un empêchement pour le mathématicien virtuel. Enfin nous reprendrons, dans le cadre de l'organisation nouvelle de l'enseignement du second degré, le problème des écoles normales conçues comme établissements pédagogiques destinés à préparer les instituteurs à leur profession“.

Pentru orientarea profesională legea prevede înființarea de institute și școli de experiență care să deprindă corpul didactic cum să diagnosticheze aptitudinile și cum să îndrumeze pe elevi în diversele profesii pentru care sunt dotați îndeosebi.

În fine, tot d-l Zay spune, la economia legii : „Si ce projet de loi, cherche à introduire dans l'enseignement du premier et de second degré un esprit nouveau, il ne vise sert pas à détruire dans les institutions ce qui a résisté à l'épreuve du temps et de l'expérience, ce qui s'est incorporé à la vie même de la nation. En vous proposant d'établir entre les différents ordres d'études des relations plus souples, nous nous gardons de porter atteinte au vertus propres de divers enseignement, qu'il s'agisse de ce jeune enseignement technique dont la vitalité import a nos labours de demain, de ces humanités modernes, de mieux en mieux adaptées à une

mission en mieux défime, ou de ces vieilles humanités classiques, si profondément enracinées a notre sol, et qui n'ont rien perdu de leur jeunesse incessamment renouvelée, de leur sève vigoureuse, ni de leur nécessaire prestige : nous tenons à ce que, par leur diversité, des aptitudes individuelles, comme à la diversité des besoins sociaux".

Reforma d-lui Zay a fost primită cu multă simpatie de profesorii universitari. Medicii au ridicat unele obiecții în legătură cu orientarea profesională. Profesorii școlilor secundare au primit-o cu multe rezerve și cu o critică destul de aspră. Este o lege croită absolut în spiritul democrației franceze. Justificările d-lui Zay pe care le redăm ceva mai sus, sunt concludente.

„L'enfant prodigue" al cabinetului francez deschide, prin legea de reformă a învățământului, perspective nesfârșite elementelor de elită, dar se pare că mai mult tinde să lovească în anumite institute vechi de cultură franceză și catolică, să niveleze și să implante mai adânc în inima Franței, doctrinele sociale și politice care stăruesc astăzi în capetele institutorilor comandați de d-l Zay și turmentează muncitorimea care salută cu pumnul strâns ariflama monocromă, pe care-o flutură toreadorii în arenele iberice.

La noi, unde premisele sunt schimbate — corpul didactic salută cu mâna întinsă, străjerește, Regele și Tricolorul și luptă pentru înălțarea țării prin românism — asemenea lege ar ocaziona promovarea elementelor rurale și urbane care nu au bani să învețe carte, ar ajuta ridicarea cărturarilor dela pământ care să ducă destinele Neamului spre statul românesc și creștin, care se regăsește din nou la el acasă.

Inv. M. Cojocaru

Urme preistorice în țara noastră.

Epoca I. (Rezumat).

(urmare)

Cercetări arheologice în Banat. — *Epoca bronzului IV. 1000—700.* Banatul e o provincie de o cultură mixtă iliro-tracă, întrucât orientarea ei a fost spre ținuturile ilirice. Multe din obiectele găsite în Banat, s'au găsit și în Panonia și în Dalmația. *Milcher* — arheolog, — constată urme funerare — tip *Vilanova* — în foarte multe localități: La *Deta*, *Biserica Albă*, *Băile Herculane*, *Moldova-veche*, ca și la *Pecica* lângă *Arad*. Trecerea culturii din epoca bronzului în aceea a fierului se face în Banat ca și în restul Daciei în epoca *Halstatt*, păstrându-se în același timp formele bronzului până la 700. Obiectele de metal, de origine veneto-iliro-halstatt din Dacia sunt aduse din epoca fabricării între 300—700 a. Hr. Așa erau: *Căldări cu 2 mânere, căldărușe hemisferice* răspândite prin comerț, pe tot întinsul Daciei. Fabricatele halstatiene, care aparțin tot tehnicii bronzului IV, s'au găsit: o *spadă* la *Bundorf* (pe *Târnavă Mare*), tezaurul de bronz dela *Brăduț* (în *Odorheiu*), cuprinzând și 25 inele de aur, toate importate din *Vest. Kovacs*, găsește pe *Mureș* (*Turda*) vase de bronz, care aparțin aceleiași epoci. *Muzeul Bruckental* — *Sibiu* — posedă un vas tip nord-italic de bronz, găsit la *Alba Iulia* și alte vase aduse din marele depozit dela *Gușterița—de lângă Sibiu*, de unde s'au dus și la muzeul dela *Sighișoara*.

Tot vase tip nord-italic, se găsesc și în depozitul dela — *Hajdu* — (*Arad*) spre ex.: o *căldărușă cu 2 mânere*, o *ceașcă*, un *coif*, toate tip cu cele dela *Brăduț* dintre anii 900—800.

CERCETĂRI ÎN ARDEAL.

Ateliere în Dacia din bronz. La *Spălunca* (*Alba de jos*) e un bogat depozit de obiecte ornate, cu caracter veneto geometric. Se deosebesc 3 faze ale bronzului IV dacic:

1. *Prima fază* cuprinde depozitele dela *Gușterița* (*Sibiu*), *Brendörf* (*Sighișoara*), *Rus*, *Solnoc*, *Dobâca*, *Bihor* și *Hajdu*.

2. *A doua fază* cuprinde depozitele dela *Brăduț* (*Odorheiu*); iar

3. *A treia fază* cuprinde depozitele dela Sîn Martin — lângă Ciucul mare — pe Târnavă Mare, dela *Fizeşul Gherlii, Aiud etc.*

ARTA AURULUI ÎN DACIA ÎNAINTE DE SCIȚI.

Aurul, chiar din epoca bronzului, e întrebuințat în Dacia nu numai în ornamentație ci chiar în creațiuni structurale: la brățări, inele, diademe, capete de cingători, cercei, etc.

1. *La Firichiaz* în jud. Timiș, lângă Aradul nou, e cel mai bogat și caracteristic tezaur de astfel de obiecte. Brățările de aici au 1, 2, și 3 spirale.

2. Al doilea tezaur e în apropiere de Firichiaz, la Carani.

3. Al treilea tezaur e cel dela *Sorăsău* în Maramureș, caracteristic prin spiralele obiectelor de aur.

4. Un loc intermediar îl ocupă depozitele dela *Pecica* și *Otlaca* din Crișana — lângă Arad.

Discurile de aur dela *Șmig* (Târnavă Mică) ca și podoabele dela *Tufalău*, se găsesc la muzeul Bruckental din Sibiu.

Interesante sunt iarăși brățările de aur dela *Arcaș* (Sălaj), *Hajdu, Acșad* etc., apoi brățara și inelele de aur dela vestita localitate *Biia* (Târnavă Mică), care arată influența locală getică, față de celelalte obiecte. Vasile Pârvan crede și afirmă că aceste obiecte arată evoluția, prin care a trecut arta podoabelor de aur getică, dela bronz pur spre halstatul pronunțat. Ca și la *Otlaca*, din ținutul Aradului, tot așa în mormintele dela *Beba-Veche* — Torontal — s'au găsit foi de aur în forma cliptică, decorate în forma simplă halstatiană, ca și vechile plăci de aur dela *Gumelnița, Oltenița*, într'o epocă mai veche. Obiectele de aur dela *Alba-Iulia, Borșa, Vișău* (Maramureș), dela *Sărmășag, Zalău*, nu se pot data, pe când tezaurul de aur dela *Gyoma* (Bichiș) e pur halstatiană, după concluziile lui *Marion*, care le-a analizat și studiat, stabilindu-le timpul după civilizația centrală nu orientală.

Ceramica dintre anii 1000—700, din epoca bronzului dacic, prezintă același fenomen — legătură indiscutabilă cu formele vechi ale bronzului. Motivele ornamentale, tăiate fie în linii, fie în benzi late, sunt—în Dacia—exclusiv geometrice. Vasul dela *Apahida* (Cluj) e o formă a bronzului IV.

E P O C A II.

Cercetări în Dacia din epoca Sciților. 700—400. Regiunea Ardealului. Sciții, venind aici pela 700, găsesc o civilizație care luase de mult și din plin drumul spre formele fierului occidental. Totuși, adevărata vârstă a fierului în Dacia începe după 700. în. Hr. *La Pișchi* (Hunedoara) la *Aiud* și în localitățile vecine, s'au găsit — în săpăturile mormintelor — obiecte cu caracter scitic. Deasemenea în săpăturile depe „Dealul Cocoșului“, la

Mirăslău. Uioara de sus, etc., se văd urme scitice. Ceramica din aceste locuri e locală. La *Gherneșig*, la *Cipău*, (pe Mureș), la *Murgești*, s'au găsit lănci și săgeți de tip scitic ; iar la *Jacul-Român* — pe Târnava Mică) s'a găsit o oglindă de bronz, cu ornamentație de animal scitică, *un cerb, un lup pe mâner*, aflate la gimnaziul — *Sighișoara* —. O altă oglindă similară s'a găsit și la *Panca* (lângă Blaj). ce se păstrează la *Aiud*. V. Pârvan afirmă că urme scitice se găsesc la muzeele din Deva, Brașov, Sf. Gheorghe, etc.

II. A doua regiune cu urme scitice. Oltenia, Muntenia și Moldova.

Stilul naturalist scitic al animalelor, caracteristic artei scitice, se vede pe obiectele dela muzeele din *Craiova* și din *București*, mai ușor decât pe cele din Ardeal. Din lipsa de cercetări, în Moldova nu avem decât porumbelul dela *Boureni* (Fălticeni). Inventarul civilizației scitice în Dacia ne arată că e primitiv, redus la puține tipuri, reprezentat prin *spede mici de fier, lănci, vârfuri de săgeți* de bronz și 2 cazane scitice în toată Dacia : la *Scorțaru* și *Bălănoaia*.

Ceramica din regiunea *Aiud*, *Alba Iulia*, *Blaj*, deși cu forme nouă și deși se găsește și în morminte scitice, nu e de origine scitică, ci sunt getizate.

HALSTATUL ÎN SUDUL CARPAȚILOR.

În sudul Carpaților, monumentele halstatiene sunt puține fiindcă lipsesc săpăturile. Obiectele adunate în diferitele muzee din vechiul regat, sunt aduse de țărani, găsite cu ocazia unor săpături întâmplătoare, pe care apoi le-au dat autorităților. Primele săpături sunt cele dela *Boian*, — la V. de Călărași — care au dat rezultate analoage cu cele din podișul Transilvaniei și Banat.

Tipul scaunelor dela *Tufalău* se găsește și în sudul Carpaților, la *Sinaia*, la *Nehoiu* și la *Păscov* în Buzău.

La *Cucuteni* sunt urme de halstatt și la *Téne*; idem la *Rafaila* — (Vaslui). În Moldova și Basarabia săpăturile sunt foarte rare, deci trebuie mult intensificată exploatarea, pentru a se identifica cultura getică peste tot întinsul Daciei, întrebuintându-se specialiști arheologi, nu așteptându-se găsirea izvoarelor în chip întâmplător.

COMPARAȚIE ÎNTRE MATERIALUL ARHEOLOGIC — DACIC CU CEL DIN EUROPA.

Analizând și comparând materialul și formele materialului arheologic din Dacia, cu cel din Europa civilizată din epoca halstatiană, conchidem în privința armelor că :

a. Armele. Spedele sunt de bronz, o contaminare a tipurilor din bronzul vechi ; spada dela *Dobalii de jos* — scitică — e o excepție, fiind

lungă, ca și cele din halstatt central. De asemenea și sabia dela *Brendorf*, deși e de bronz, e un import din apus. După venirea Sciților — în halstatt geto-scitic — aceste sunt de fier, scurte ca și pumnalul, fabricate însă în Dacia, cu toate că sunt prevăzute cu antem după tipul central. Se păstrează în depozitele dela *Sureni*, *Fizeșul Gherlii*, etc. Altă armă era *lancea* tot de bronz, ca o armă ofensivă, într'o formă din cele mai elegante din Europa, găsite în multe depozite; iar după venirea Sciților apare arma de fier ca toate fabricatele din apus. *Securea dublă* din fier, găsită în depozitele: *Aiud*, *Gâmbos*, la un loc cu spada. Sunt apoi și alte arme ca: *Arcul* — din bronz — întrebuințat de către Daci, apoi *vârfurile de săgeți*, *carele de luptă* — din bronz — analoage cu cele etrusce, coifurile și scuturile — din bronz — întrebuințate de războinicii Daci. Toate sunt de proveniență etruscă — din halstatt I — ca arme defensive.

UNELTE, VASE ȘI OBIECTE DE GOSPODĂRIE CASNICĂ DE METAL ÎN HALSTATT II.

Aceste obiecte făcute din noul metal — fierul — sunt foarte rare în Dacia, probabil din cauza nerezistenței metalului la agenții chimici și din cauză că Geții întrebuințau și în halstatt tot tipul celor din epoca bronzului.

Cuțitele de tip halstatt I, ilustrate prin exemplarele dela *Gușterița*, *Sușeni* ș. a. loc., au continuat să existe multă vreme. Cuțitele de fier se găsesc mai mult în v. Daciei, *Banat* și *Crișana*. Topoarele de bronz și aramă de forma celor de azi sunt asemănătoare cu cele din Europa Centrală. *Securile de bronz*, din mai toate depozitele, erau erau de tip nou — nu încovoiate — și probabil că în apus au servit și de monedă, cum erau cele de aur dela *Tufalău*.

Prin forma ei, Dacia se leagă de v. Europei. *Bricelile* și *foarfecele*, *secerele*, se găsesc într'o varietate de forme infinite în Dacia, ca și prin motivele decorative. Totuși rămâne stabilit că Dacia, în halstatt II, nu poseda o formă particulară a ei de secere, fie de bronz, fie de fier, după cum zicea arheologul *Reineke*.

V. *Pârvan* constată că depozitele dela *Spălunca*, — *Alba de jos*, — *Suseni*, (*Mureș*, *Turda*), *Pusta bodolis* — *Bihor*, posedă deopotrivă modele de seceri-tip vestic și tip oriental, găsite în Polonia, Rusia până în Caucaz, și că au coexistat până în Tène, asemănătoare cu cele din Galia. *Dălți*, *tesle*, *herăstrae*, *ciocane*, *casmale*, *undițe*, *zăbale de frâu* de tipuri variate, predominând însă tipul vestic, s'au găsit la *Gușterița*, *Sighișoara*, *Spălunca*, *Potsag*, *Arieș* etc.

— VASELE DE METAL. —

Vasele sunt de bronz și de aur și se găsesc întrebuințate în toată Dacia între 1000—300; prin forma și fabricarea lor sunt de origine italică,

locală getică și greco-scitică deodată, adică se constată diferite influențe apărute în acea vreme.

Căldărușele hemisferice sunt printre primele vase importate din Italia. Acelea de bronz se găsesc rar în Dacia. Mai frecvente în Dacia sunt *ceștile cu toartă* de origine nord-italică. V. Pârvan atribue aceste vase clasei, nu unui inventar funerar.

Depozitele dela *Brăduț, Gușterița, Fizeșul Gherlii, Hajdu, etc.* sunt tezaure ascunse de teama prădăciunilor barbare; în aceste locuri e vorba de marfa unor negustori, care pe lângă marfa locală, aveau și marfă importată. Fabricarea vaselor de aur ca și a podoabelor era originală getică, întrucât aurul era un material prim din belșug în Dacia, cu toate că motivele ornamentale și formele erau imitate după vasele de bronz din epoca halstatiană. Ex. *Vasul de aur dela Biia.*

Simultan cu venirea Scișilor în Dacia, apar și fabricate elene de origine iraniană, venite din nordul Mării Negre. *Cazanul dela Bălănoaia*, probabil adus pe Dunăre dela Istria — centru iranian — e un tip greco-scitic; iar *cazanul dela Scorțaru* e de tip scitic, adus de Rusia ca și cel dela *Bontești* (Focșani). Ceramica din halstatul II prezintă prin tipologie — și ornamentația bronzului dacic — diferite forme: *Una în Banat*, păstrată în vasele dela muzeul din Timișoara. *A doua formă* — proprie transilvăneană — aflată la vasele din depozitele dela *Ghernedig* — lângă Mureș — *Turda*, apoi prin Bihor. Unele de bronz — tot de forme vechi — găsite la *Covasna, Ghidfalău* și *Baraolt* (Trei-Scaune), sunt din bronz IV. Acestea corespund în totul ritului funerar din halstat vechi, constatat și în *Elveția, Bavaria, Lorena, Belgia* și *Pirinei* — după părerea lui Covacs — fiind similare cu cele găsite de el în *Bândul de Câmpie* din Mureș Turda. Unele sunt cu o toartă, altele cu două, unele orizontale, altele verticale, totuși tradiția populară n'a părăsit vechile forme locale. *Cupe* cu o singură toartă din ep. bronzului bănățean, se găsesc și în mormintele scitice dela Tg. Mureș. *Cești*, tip cu 2 toarte, cunoscute din bronzul dela *Bândul de Câmpie*, cum nu se găsesc nici la *Pișchi* și nici la Tg. Mureș — se găsesc în mormintele dela *Gâmbaș*.

Obiecte de podoabă. În îmbrăcămintea bărbătească și femeiască se presupune aceeași continuitate din bronzul IV în halstat — La Tené — după cum reiese din descrierile autorilor și din morminte. *Cingători* — de bronz și aur — s'a găsit la *Spelunca, Pecica, Gușterița, Suseni* s. a. după cum tot în aceste localități s'au găsit și chimiruri de piele — placate cu bronz.

Chimirurile se purtau în toată Europa și la noi ar fi venit prin Italia, dinspre Pirinei. Deasemeni și nasturii, discurile convexe, pieptarele etc. care împodobeau îmbrăcămintea, erau de bronz. Încă din epoca neolitică,

Dacia e patria spiralei, încât și ornamentația bronzului e spiraliformă.

Cercei — de bronz — găsiți în depozitele dela *Gușterița* și *Borșa* (Maramureș) sunt de bronz IV și halstat I.

Inelele spirale — deschise, de bronz cu cap de șarpe, sau balaur sunt obiecte scitice caracteristice halstat II. getic — probabil că atunci s'a compus **stindardul dacic**, din balaur cu gura căscctă, găsit și în vremea romană reprezentat pe monumente.

Tezaurile de argint — dacice — sunt caracteristice La Tenè-ului, prin reprezentarea șarpelui.

(Va urma)

Teodorescu Mihail

cl. VIII-a Normală

Din literatura estetică transilvăneană¹⁾

Clasicismul literaturii din Transilvania este reprezentat prin fabulistul Ștefan Cacovianu, prozatorul I. Slavici și poetul Gh. Coșbuc.

Ștefan Cacovianu (1845-?) s'a născut în Cigundul-de-Sus (Turda) iar studiile le-a făcut la Blaj, București și Cluj. A fost magistrat la Alba Iulia, ducând o viață foarte retrasă, pe care i-o impunea de altfel și funcțiunea sa. Având însă prilejul să cunoască firea oamenilor, Cacovianu a compus un mănunchiu de fabule, câteva legende și balade.

După D. Țichindeal, fabula nu s'a mai cultivat în Transilvania decât foarte sporadic și incidental de unii poeți ca Zaharia Boiu, Iosif Vulcan ș. a. În 1925 se editează de Casa Școalelor prin îngrijirea D-lui Al. Lapedatu, un volum de fabule semnate de Ștefan Cacovianu, fabule compuse, desigur, cu mulți ani înainte, căci în 1925 autorul era în viață și avea 80 de ani. Publicarea acestor poezii au atras îndată admirația criticilor și au avut darul să limpezească o lungă perioadă literară din viața artistică a Transilvaniei.

De o modestie rară, Cacovianu, ca și compatriotul său mai vechi Budai Deleanu, lăsau uitate în manuscrise cele mai valoroase creațiuni ale literaturii românești. Fabulele lui Cacovianu, de o de-săvârșită compoziție clasică, sunt adevărate perle poetice și se pot lua la întrecere cu fabulele lu Gr. Alexandrescu. Versul calm și plin de umor sănătos te fură dela prima cetire și aproape nu ne vine să credem că asemenea minune literară se întâmpla atât de tainic, după cum rămânem tot atât de nedumeriți de taina în care

1) Fragment din „Viața culturală a Românilor din Transilvania”, de V. Ț. Piatra-N. 1937, p. 56-63.

mai stau învăluite cele mai frumoase fabule din toată literatură românească. Ca exemplificare cităm în întregime o fabulă: *Lupul și Țapul*:

Odată spun că Țapul a fost rămas de turmă,
Iar lupul să-l apuce l-a fost gonit din urmă;
Dar când era aproape acum să-l mai ajungă
— O lupe, zise Țapul, oprindu-se din fugă,
Pe pragul morții mele, ascultă, am o rugă;
Mănâncă-mă, nu-mi pasă, c'o moarte sunt dator,
Dar uite ce-i, iubite, ca nu cumva să mor,
Scârbit din samă-afară, că n'am avut noroc,
Ia zi-mi din gură una, iar eu să sar, să joc.
Dar lupul dând să cânte, începe a urja,
Cum dânsului să cânte, năravul îi era;
Iar Țapul cu greu tropot începe a juca.
Ciobanii dela turmă și câinii auzind
Pe urlet se luară, răcnind și chiuind
Pe capete-alergând,
Și până'n fund toți codrii în gura lor trezind.
Dar cine ar putea spune și face o icoană,
Cum bietul lup de haită a fost luat la goană?
Destulă păcăleală, că și-a pierdut el Țapul
Și flocăit amarnic, abia scăpând cu capul,
Oprindu-se din fugă la largul lui în deal,
Văzându-se din goană scăpat într'ășa hal,
Urlă odată strașnic și zise cu amar:
— „Așa-mi trebuie dacă din ce-am fost bucătar,
Mi-a dat de lucru dracul, să fiu alăutar
Și nu-mi văzui de treabă, să fac ce-aveam de gând
Atunci când avui rând.

În afară de fabule, sunt demne de remarcat legendele: *Floarea soarelui*, Sibiu, 1910, și ed. II, 1911; ca și baladele din *Petrea Voinicul*¹⁾.

Ioan Slavici (1848-1925). S'a născut la Șiria (Arad) și a studiat în satul natal, apoi la Arad, Timișoara, Budapesta și Viena. La Budapesta, ca student în Drept, activează în societatea studentescă „Petru Maior“ fixându-și atunci crezul său național și ideea de luptă pentru unitatea culturală a Românilor. La Viena se întâlnește cu mai mulți studenți români, mai ales din Bucovina, printre care era și Mihail Eminescu. Cu Eminescu întemeiază Societatea academică „România Jună“

1. Cf. G. Cardaș, Poezii și proz. Ard. p. 216.

(1868) în scopul de a încheia frăția culturală a Românilor. Această societate avea deviza: „Uniți-vă în cuget, uniți-vă în simțiri“, după sublimul vers din Marșul lui Mureșanu.

Dela Eminescu, Slavici a învățat limba literară și amândoi au activat intens pentru organizarea marelui congres studențesc dela Putna.

Plecând la Iași, Slavici intră în cercul Junimea, unde se face cunoscut cu neîntrecuta sa nuvelă *Popa Tanda* (1874). Trece apoi la București unde Titu Maiorescu îl numește secretar al comisiunii pentru publicarea documentelor Hurmuzachi. Intorcându-se în Transilvania, Slavici fundează ziarul *Tribuna*, Sibiu, 1884, ziar, care a devenit organul de luptă al partidului național din Transilvania timp de 20 ani. În jurul acestei gazete s'a grupat o altă pleiadă de scriitori entuziaști și valoroși, în frunte cu Gh. Coșbuc, O. Goga, I. Gorun, Constanța Hodoș ș. a.

Dela *Tribuna* a plecat ideea publicării de cărți populare pentru cultivarea țăranilor și tot de aici a luat naștere *Foaia Poporului*, cel dintâi ziar pentru țărani, așa încât Sibiul ajunge un alt centru de activitate românească, atât pe tărâmul național cât și pe acela cultural ¹⁾.

Literații grupați în jurul Tribunei cultivau cu deosebire frumosul și onestitatea în artă, fără a se pierde în perorații sentimentale. Se dezvoltă așadar literatura clasică din Transilvania, care corespundea Junimii lui T. Maiorescu dela Iași,

La 1890, Slavici vine din nou la București unde conduce revista *Vatra*, împreună cu Caragiale și Coșbuc; ține legătura cu *Tribuna* dela Sibiu și colaborează la *Luceafărul* lui Octavian Goga.

Slavici a fost persecutat și întemnițat de Unguri pentru atitudinea lui dărză națională, dar a fost isgonit și întemnițat și de Români pentru anumitele lui păreri în domeniul politicii externe. Moare în 1925, fiind înmormântat la mănăstirea Brazi din jud. Putna.

Slavici este cel mai fecund prozator român. În cele 6 volume de nuvele el a zugrăvit sufletul și viața țăranimii din Transilvania, creând astfel adevărata nuvelă rustică, din care se desprind preoții idealști ai satelor în luptă cu natura săracă și cu firea necultivată a sătenilor (*Popa Tanda*); învățătorii persecutați, care sunt sortiți să devină apostoli ai cinstei, tocmai spre a servi cu demnitate cauza țăranimii șerbite (*Dascălul Căiță din Budulea Taichii*).

Ca și Ion Creangă din Moldova, tot așa și Ioan Slavici din Transilvania, fără să fie adept al vreunui curent, crează caractere autentice din mediul țăranesc transilvănean, învăluite în duiosia vieții dela țară (*Din valurile vieții*); sau prezentând spiritul de sacrificiu (*O jertfă a vieții*), credințele (*Ceas rău*), nădejdea (*Sărbători fericite*) și izbânda aceleași vieți (*Un pas cu noroc*). Infățișând în chipul cel mai natural aspecte ale sufletului omenesc desprinse din țăranimea noastră românească, operele lui Slavici capătă valoare universală, fie în sensul celui mai sănătos optimism ca în *Popa Tanda*, fie în descoperirea tragicului acestei complexe vieți a satelor, ca în

1. Reamintim Blajul cu T. Cipariu, Brașovul cu Gh. Bariș, Oradea cu I. Vulcan.

Moara cu noroc. Redând vieața unei țărănime în continuă luptă cu neamurile străine și în continuă transformare necesară pentru valorificarea forțelor atavice, Slavici este prozatorul celei mai strălucite epoci literare românești. De o valoare clasică, opera lui Slavici purificată de străinisme, îmbrățișează sufletul sănătos și senin al neamului românesc de pretutindeni.

Slavici a mai dăruit literaturii române o bogată colecție de povești, romane, opere dramatice; apoi Scrisori, din care cele mai dramatice sunt acelea care istorisesc vieața sa din închisoare (*Inchisorile mele*, București, 1921); și *Amintiri* cu interesante date despre vieața lui Eminescu, Creangă, Caragiale, Coșbuc și T. Maiorescu.

Preocupat și de educația generațiilor, Slavici alcătuește câteva studii în acest sens: *Școalele noastre sătești*, 1890; *Educația rațională*, *Educația morală*, *Educația fizică*, 1909, precum și câteva manuale didactice și un *Curs de gramatică română*, 1900.

Scriitorii dela Tribuna n'au format un cenaclu literar în felul aceluia dela Familia lui I. Vulcan, deoarece scriitorii din a doua perioadă literară, pe care o numim artistică, își păstrează o remarcabilă independență și îmbrățișează teme variate în operele lor. Alții activau cu totul izolat, îmbogățind literatura română cu scrieri de necontestată valoare, cum au fost Ion Pop-Reteganul, Petre Dulfu ș. a.

I. Pop-Reteganul (1853-1905) numit astfel după satul său natal Reteag din ținutul Someșului, a urmat Școala Normală din Năsăud, Gherla și Deva; apoi a funcționat ca învățător în mai multe sate din Transilvania. Ne-a lăsat două volume de nuvele și schițe, precum și o bogată colecție de povești „ardelenești” și *Povești pentru popor*, Sibiu, 1895.

Cu aceste scrieri, inițiativa veche a lui I. Barac, de a da o literatură pentru popor, a fost artistic realizată de I. Pop-Reteganul, după un anumit crez literar:

— „De vre-o douăzeci și cinci de ani scriu și eu, ca multă lume, ce mă taie capul, când am vreme. Am scris din gura poporului poezii și povești și am scris din capul meu unele lucruri și întâmplări din vieața poporului nostru, după cum le văzui cu cești doi ochi și după cum biată le putui.

Mai mult am privit la inima și mintea poporului nostru, dar nu prin razele cutărui neamț învățat, ci am privit-o din faptele ce săvârșește bune, rele, cu cap ori fără cap, după cum le săvârșește. Am fost cu băgare de seamă pe ce căi devine

poporul nostru la stare și văd, și pe ce căi pierde aceste odoare. Acestea sunt lucrurile ce mi-au făcut spargere de cap și pe acestea le-am pus pe hârtie. Acuma le adun la un loc, căci mi-am zis: dar de cumva s'ar afla câte unul din bunii cetitori, care să poată învăța ceva și din ele. Și dacă în adevăr ar fi așa, aș fi cel mai voios“.

(Citat după Gh. Cardaș, Poezii și prozat. Ardealului, p. 306).

Petre Dulfu (n. 1856). De loc din Tohani (Sălaj), după ce-și face studiile la Baia Mare și Cluj, P. Dulfu trece Carpații și e numit profesor la Școala Normală superioară din București, apoi director al Școalei Normale din T. Severin și în urmă profesor de pedagogie la Asilul Elena Doamna.

În această calitate a scris prețioase studii de specialitate, precum și compuneri cu subiect din popor.

P. Dulfu e cunoscut ca cel mai umorist scriitor al nostru cu minunata sa epopee populară: *Isprăvile lui Păcală*.

De remarcat e faptul că spre sfârșitul secolului al XIX-lea, cărturarilor din Transilvania trec unul după altul în regatul liber al României și activează cu deosebit interes și prețios folos pe tărâmul cultural și artistic. Așa au mai trecut munții spre metropolă: Ion Gorun, Maria Cunțan, Constanța Hodoș, George Coșbuc, St. O. Iosif, Octavian Goga, Liviu Rebreanu, I. U. Soricu etc.

Alții, cuprinși de nostalgia locurilor natale s'au întors înapoi, acolo în țara dramelor sociale, ca: I. Popovici-Bănățeanu, Victor Vlad Delamarina, Ion Paul, Zaharia Bârsan ș. a. iar alții, nici n'au părăsit plaiurile transilvănene, ca: Andrei Bârseanu, Ion Agârbiceanu, decât după întregirea țării. când au primit misiuni importante, ca: Lucian Blaga, Aron Cotruș...

Ion Gorun (1863-1929)), după numele său adevărat Alexandru I. Hodoș, este ridicat din mijlocul Moșilor a cărora viață ne-a prezentat-o într'o importantă scriere. Colaborează la multe reviste literare și a îmbogățit literatura română cu poezii (*Câteva versuri*, București, (1901); satire (*Obraze și măști*, București, 1922); nuvele, schițe, povestiri din țărănime (*Lume necăjită*, București, 1911) și traduceri din Kant (*Spre pacea eternă*), Al. Dumas (*Contele de Monte Cristo*), Goethe (*Faust*).

Maria Cunțan (1862-1935) originară din Sibiu, a colaborat la multe reviste literare, dându-ne poezii de o aleasă gingăsie sufletească (*Poezii*, Orăștie, 1901; *Poezii*, Buc. 1905; *Din caietul vremii*, Buc. 1916). În poeziile sale se vede influența lui Eminescu (*Te duci*), Vlahuță (*Ouă roșii*), Coșbuc (*Pe sub fereastră*, poezie ajunsă atât de populară.

Constanța Hodoș (1863-1934) soția lui Ion Gorun, s'a făcut cunoscută cu romanul *Martirii*, București, 1908, ed. II, 1915 și cu schițele și piesele de teatru în care zugrăvește sufletul femeii și al copilului din ținuturile transilvănene.

Ion Popovici Bănățeanu (1869-1893) originar din Lugoj; părinții săi erau meseriași. De aceea a și scris el nuvele cu subiect din viața acestei categorii

sociale (*Din viața meseriașilor*, Buc. 1909), ceea ce i-a atras aprecierea lui T. Maiorescu. Nefericitul scriitor, mort la vârsta de 24 ani, ne-a lăsat și un buchet de poezii alese, în care se oglindesc simțiri duiosase din Alecsandri (*Sara de toamnă*), Eminescu (*Mama*) și Coșbuc (*Cum nu vine el*), cu o pronunțată sensibilitate personală și a poetului bănățean.

Victor Vlad Delamarina (1810-1896) este originar tot din Banat, aproape de Lugoj; părinții săi erau cărturari. Pe când era în liceul din Lugoj, a scris pe tabelă „Trăiască România”, iar împreună cu Popovici Bănățeanu purtau insigne și cocarde cu tricolorul românesc, din care cauză au fost prigoniți, iar Victor Vlad eliminat din școală. Trecând în vechiul regat, V. Vlad urmează la colegiul Sf. Sava din București, apoi școala militară din Craiova, Iași și București, ajungând ofițer de marină, când și-a adoptat și numele de V. Vlad Delamarina.

Deși a murit tânăr, la vârsta de 26 ani, al doilea poet bănățean a rămas cunoscut în literatura română prin minunatele sale poezii scrise în grai bănățean, din care cea mai valoroasă este poezia: *Al mai tare om din lumie*.

Andrei Bârseanu (1858-1922). Originar din Dârste (Brașov), ajunge mai târziu profesor la Școlile românești din Brașov. A luat parte activă la mișcarea culturală din Transilvania, desfășurată mai ales de „Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român”.¹⁾ al căruia președinte a fost ales în 1911. La 1908 este ales membru al Academiei Române ca urmaș al lui Iosif Vulcan, iar în 1919 a fost vicepreședintele „Marelui Sfat național” dela Sibiu. Ne-a lăsat un studiu interesant despre istoricul școlilor centrale gr. ort. române din Brașov (1902).

Andrei Bârseanu a rămas cunoscut în literatura română prin prețioasele colecții de *Doine și strigături din Ardeal*, strânse în colaborare cu savantul ceh Urban Iarnik; precum și prin imnul unirii: *Pe-al nostru steag* compus la concursul instituit de „România Jună” din Viena și armonizat de marele compozitor bucovinean Ciprian Porumbescu. El a dăruit literaturii române un ciclu de poezii patriotice și descriptive pline de optimism, precum și câteva prețioase studii literare. Opera lui A. Bârseanu se opunea cu demnitate tendințelor ungurești de a inaugura focare de cultură maghiară în Transilvania.

George Coșbuc (1866-1918). S'a născut la Hordău (Năsăud) unde a învățat carte la dascălul Tănăsică, apoi la Năsăud și doi ani la Facultatea de Filosofie din Cluj. Neimpăcându-se cu atmosfera maghiară de aici, Coșbuc se duce la Sibiu și colaborează la Tribuna lui Slavici.²⁾ În 1889 publică la Sibiu frumoasa baladă *Nunta Zamfirei*, care a fost reprodusă de revista „Convorbiri Literare”, în urma cărui fapt, Coșbuc e chemat de T. Maiorescu la București. În patria mamă poetul a continuat să cânte natura și țărani din meleaguri transilvănene, iar la 1901, împreună cu Al. Vlahuță, întemeiază revista *Semănătorul* și deschide un nou orizont literaturii românești.

1. Astra, denumire luată dela 1895.

2. De atunci datează primele sale scrieri: *Blăstem de mamă*, 1885; *Pe pământul Turcului*, 1885; *Fata craiului din cetini*, 1886; *Draga mamei*, 1886 și *Fulger*, poveste în versuri, Sibiu, 1887.

Prin opera sa literară, Coșbuc a devenit cel mai strălucit artist epic — de esență transilvăneană — al producțiilor sufletești naționale, după cum Eminescu era cel mai strălucit artist liric, de esență moldovenească, al aceluiași producțiuni.

Intocmai ca și Creangă apoi, meșterul cel mai desăvârșit al prozei artistice moldovenești, Coșbuc este meșterul poeziei artistice transilvănene. Pornind dela izvoarele curate ale simțirii poporane, Coșbuc împletește pe canavaua sănătoasă a clasicismului greco-roman elemente spirituale românești, plămădind astfel cele mai desăvârșite capodopere literare (*Balade și idile*, Buc. 1893 și *Fire de Tort*, Buc. 1896). Impresionat de gloria trecutului național, Coșbuc, întocmai ca și Alecsandri, reînvie figuri de voievozi (*Moartea lui Gelu*) și eroi (*Costea*), oglindind mai cu seamă sufletul ostășesc împletit cu adâncă frământare omenească din epoca războiului pentru neatârnare (*Cântece de vitejie*, Buc. 1904). Poezia lui Coșbuc oglindește vigoarea unui neam, ca în idile; bogatele rezervoare de frumusețe sufletească și de seninătate, ca în pasteluri; cu întreaga vrajă a naturii și sete de viață (*Nunta Zamfirii*) dând totodată expresie adâncă și crezului filosofic al poporului nostru în *Moartea lui Fulger*. Coșbuc concepe lupta eroică drept izvor de mântuire a neamului: *Decebal către popor*, și prevestește reînvierea unei nouă vieți românești izbăvită prin suferință (*Doina*) și jertfă (*Trei Doamne și toți trei*); și idealizată prin dreptatea socială ce urma să vie (*Noi vrem pământ*).

Coșbuc a mai îmbogățit literatura română cu evocări istorice (*Povestea unei coroane de oțel*, Buc. 1889; *Războiul nostru pentru neatârnare*, Buc. 1889; *Din Țara Basarabilor*, Buc. 1901 și *Dintr'ale neamului nostru*, Buc. 1903). Apoi o serie de traduceri din sanscrită, latină, germană, fiind, alături de Slavici, cel mai de seamă reprezentant al clasicismului românesc.

Octavian Goga (n. 1881). Născut la Rășinari (Sibiu) „cu pumnii strânși ca o supremă protestare pentru suferința Românilor“, după cum mărturisește autorul în autobiografia sa. Goga studiază la Sibiu, Brașov, Budapesta și Berlin; iar pentru complectarea studiilor, a călătorit în Franța, Germania, Anglia și Italia.

Pentru atitudinea sa neînfricată în mișcările naționale din Transilvania a fost întemnițat de Unguri la Seghedin; apoi trece la București în preajma războiului pentru întregire și alături de marii bărbați politici Nicu Filipescu, Take Ionescu și Delavrancea, Goga determină curentul pentru intrarea României în războiul cel mare și sfânt, care avea să ducă la desrobirea tuturor Românilor. Dintre marii poeți naționali din Transilvania, Goga este singurul care trăiește visul cel mai înalt pe care l-a imortalizat în poeziile sale.

Octavian Goga a debutat cu versuri încă dela vârsta de 15

ani, versuri pe care le-a publicat și în Familia lui Vulcan ¹⁾ întocmai ca și Eminescu, întocmai ca și Coșbuc. Observăm că cei mai mari poeți ai Românilor (Eminescu, Coșbuc și Goga) au început să scrie versuri la vârsta de 15 ani.

O. Goga a fost predestinat să devină bardul pătimirii noastre naționale și poetul iridentei naționale de peste munți (*Rugăciune, La noi, Oltul, Clăcașii* și altele). ²⁾ Incredător în misiunea socială a poetului, O. Goga irumpe din adâncurile colectivității și dă expresie literară celei mai depline și mai puternice conștiințe naționale, care trebuia să ducă la desrobirea și triumful românismului :

Atunci, în ziua mare-a 'nvierii,
Acești ostași cu fețe ofilite,
Cu zâmbet mort, cu suflete trudite,
Ca 'ntineriți de suflu primăverii
S'or ridica ei care au fost străjerii,
Amarului și-ai morții și-ai durerii
Cu brațul greu de greul răsplătirii.
Toată țărâna gliei desrobite
Și munții toți și adâncurile firii
Vor prăznui, din pacea lor urnite,
Infricoșata clipă a primenirii,
Când suflet nou primește întrupare
Și'n strălucirea razelor de soare,
El hărăzește vremii 'mbătrânite :
Vestmântul nou, de nouă sărbătoare.

(Clăcașii)

Neastâmpărul poetic împletit cu energia luptătorului ivit la răscrucea destinului românesc, au creat din Octavian Goga simbolul tuturor marilor aspirații naționale.

Poeziile sale strânse în volum au apărut în 1905, la Budapesta, în editura revistei *Luceafărul*, pe care tot Octavian Goga o întemeiase la 1902 în spiritul Sămănătorului lui Coșbuc. Au urmat apoi alte volume de poezii: *Ne cheamă pământul*, București, 1909; *Din umbra zidurilor*, Buc. 1912; și *Cântece fără țară*, Buc. 1916. O dramă: *Domnul Notar* care cuprinde tragedia socială a Românilor din Transilvania, Buc. 1914 și care i-a adus și interzicerea de a se mai întoarce la ai săi, până la năruirea granițelor vitrege.

La 1919 Octavian Goga a fost ales membru al Academiei Române, cu care prilej ține discursul de recepție cu subiectul Gheorghe Coșbuc, primind răspunsul din partea lui Gh. Bogdan-Duică, un alt mare cărturar din Transilvania. Apoi intră în noua viață politică a țării întregite, în guvernele Averescu dela 1920 și 1926. Din aeest timp datează scrierea sa de doctrină naționalistă: *Mustul care fierbe*, Buc. 1927; iar în 1935, s'a alăturat la mișcarea național-creștină a lui A. C. Cuza. Este profesor universitar la Cluj.

Prof. Victor Țăranu

1. Cea dintâi poezie a fost publicată de fapt în *Revista ilustrată* dela Gherla, a lui I. Pop—Reteganul, pe când Goga nu împlinise încă 15 ani.

2. Cf. Gh. Nedioglu. Manual de l. română pentru cl. VIII, Buc. 1936.

PROVINCIE.

*Vineți sunt arborii. Nervi de barbar.
Bocete 'n poarta nu știu cui.
Toamnă culcată pe suflet. Gălbui
dansul ploii, cântec amar.*

*Vreascuri și frunze pe drumuri duium,
amurgului torc veșnicie ;
pe culmile gândului plumb peste scrum ;
prin miriști Brumar ce 'ntîrzie.*

*Tăcere cu stuh și foșnet de mare
în tîrgul cu valuri și ochi de noroi,
cu-aceleași umbrare pe-alături, de-mi pare
că timpul s'a 'ntors c'un veac înapoi.*

*Străzile-aleargă cu oamenii 'n gol,
spre-o zare din mine pornesc cimitire
și-așa ca 'ntr'o veche și tristă-amintire,
trec corbii, trec corbii cu norii domol.*

12 Mai, 1937.

George Moroșanu

IN MAI

*Când s'a ivi pe crăci belșugul înfrunzirii,
Iar pomii vor fi mândri îmbogățiți în floare,
Când vei simți ușor din depărtări o boare
Ce-ți va aduce-aminte de raza fericirii,*

*Când sterpele coline își vor primi verdeața,
Iar florile vor țese covoare de lumină,
Atunci voi răsarî 'ntre flori a lor regină,
Cum astru peste câmpuri răsare dimineața.*

*Ne vom iubi cuminte, frumos ca doi copii
Lăsând să se'mpletească pe creștete, duioose
Din albele petale lucind parc' a mătase,
A noastre cununii.*

† Greta Roșca

A M S P U S

că mi-i dor de liliacul casei părintești, de strada cu jocuri nesfârșite de copii, de jocurile mele.

O de ce, părinți, mi-ați sădit în suflet trăinicia lucrurilor? Iată cântecul de toldeauna, cântecul durerii și al vieții.

Lăsați orele să treacă; lăsați timpul celui ce l-a creat.

Noi ne-am născut și murim în afară de el, dușmanul și prietenul nostru!

Iată ce am făcut.

Ne-am sbătut fără a cunoaște nimic; am trăit adunând din sbaterea noastră gândirea subtilă.

De teamă, tiranul ori zeul ascuns, nu ne-a dat înțelegerea noastră, ci vieață și muncă și moarte...

Mi-i gândul atent la anii nădejdlor; (muguri ce n'au înflorit niciodată...) Am găsit alături de ei balanța de ceară a zilei de azi cu credința 'n platane. Nici unul din dascălii mei nu-mi spusese povestea aceasta. (Poate trăită de ei...)

Un refren amelodic îmi turbură gândul.

Lăsați-mi sufletul liniștit, să asculte în calmul dimineților strigătul nostalgic din depărtări, zumzetul amiezilor și tristele declinuri.

G. F.

14 April, 1937.

Cântec de străinătate

— Culegeri de C. Tănase-Teiu —

Verde-i foaia de doi crini
Rău e, puică, prin străini!
Decât în sat cu străini,
Mai bine 'ntr'un sat cu spini.
Verde-i foaia ca nalba,
Eu de spini m'oi scutura,
De străini nu pot scăpa,
Câtă vieață oi avea!...
Verde-i foaia grâu mărunț
De străin, Doamne, ce sunt,
Nu văd iarba pe pământ,
Nici luna pe cer mergând,
Nici soarele răsărind

Nici stelele strălucind!...
Bată-i crucea pe străini
La inimă-mi pun venin.
Verde-i foaia, măr domnesc,
Eu încotro mă 'nvârtesc,
Tot cu străini mă 'ntâlnesc.
Verde-i foaia păr uscat
Spune-mi, maică-adevărat,
În ce apă m'ai scăldat?
În apă de Joi seara
Să umblu toată lumea,
S'o 'nconjur pe jumătate
Să dau străinii la spate!

(Culeasă dela Leon Lupuleasa, Com. Galu, satul Dreptu)

U r î t u l

De cât cu uritu 'n casă,
Mai bine cu boala 'n oasă,
Din boală maica mă scoate
De la urit nu mă poate;
De cât cu uritu 'n țol
Mai bine cu țolu gol.
De cât cu uritu 'n pat,
Mai bine cu țolu spart.

De ți-i bărbatu urit,
Leagă-i un curmei de gât
Și-l du Miercurea la țîrg!
De ți-a da un leu și opt
Lasă-l cu curmei cu tot;
De ți-a da un leu și doi
Adă prostu înapoi,
Ca să-l pun pază la boi.

(Dela Ioana Cojocariu, Tarcău-Neamț)

Titu Maiorescu: Insemnări zilnice.

Ca să recenzeze cineva în mod impecabil însemnările zilnice ale lui Titu Maiorescu — care au apărut, pentru prima oară, acum de curând, sub îngrijirea domnului I. Rădulescu-Pogoneanu — îi trebuie timp de studiu și spațiu mare în revistă. Căci în aceste însemnări, pe care le-a început în 1855 (când avea doar 15 ani) și le-a terminat la 2 Iunie 1917, (cu 18 zile înainte de moarte), se oglindesc două lucruri de capitală însemnătate: evoluția personalității lui și evenimentele politico-sociale-culturale ce au avut loc la noi în acest timp.

Il află pe Titu Maiorescu la 15 ani, un tânăr care vrea să știe măcar a ceti în toate limbile europene. Vrea să fie printre „cei dintâi 3 ai clasei” și reușește să fie întâlul.

La 16 ani, observându-și unele scăderi, hotărăște: „Asta va trebui să înceteze” și încetează.

Caută un prieten ideal și doar pe unul îl găsește „aproape unui ideal de amic” — („un amic al meu trebuie să aibă spirit literar viu”).

Dă note despre înfăia lui iubire, despre afirmarea sentimentului de demnitate, etc.

Iși pune întrebări și-și face un plan de muncă pentruca să progreseze. Judecă aspru caracterele oamenilor; vrea o lume nouă.

Incetul cu incetul își formează o stăpânire de sine, care nu tradează nici cele mai mari frământări din suflet.

Se scoală după program, precizează orele de muncă, de recreație; duce o viață ordonată.

În această primă parte din însemnările lui Titu Maiorescu, găsești o întregă psihologie a adolescentului cu bun simț, care vrea să-și formeze o personalitate morală.

Înainte de a împlini 16 ani, se ivește criticul. La 31 Ianuarie, 1856 scrie:

„O să mă apuc în semestru viitor să scriu la *Gazeta Transilvaniei*; materie am destulă; mai întâi voi scrie despre „Educarea fetelor române” — o filipică; apoi despre „Literatura noastră în starea de acum” — lipsa de câmp critic; și așa mai departe”.

În a doua parte a Insemnărilor găsim pe Maiorescu în vârstă bărbătească; stimat, respectat, admirat, dar și calomniat.

Cu multă curiozitate și strângere de inimă urmărești aceste note scrise de îndrumătorul atât de priceput și corect, care în schimbul muncii și patriotismului său a trebuit să sufere. Nedreptatea, calomnia și înfrângerea, nu pot stăvili mersul normal al unui suflet mare.

„Titu Maiorescu era o fire foarte echilibrată, senin și optimist totdeauna: în scrieri, în discursuri, în lecțiile ce ținea la Universitate ca și în intimitatea vieții sale“ (I. Rădulescu-Pogoneanu) totuși în adâncul sufletului său de multe ori avea ezitări mari.

După 14-15 ani de muncă, după ce se impusese ca o personalitate mare, este dat afară dela Universitate. Stă ca avocat 12 ani, fără a putea câștiga suficient.

Tot pe atunci îi moare unicul fiu.

Neînțelegeri familiare și o mare lipsă materială.

La 1 Martie 1876, scrie:

„...nu mai pot păstra vechea răbdare. Ceea ce mă face să rămân liniștit, e momentana imposibilitate de a schimba lucrurile. Imi trec prin minte tot felul de gânduri: ba să las pe nevastă-mea să trăiască despărțită de mine, într'alt oraș; ba să mă refugiez în America, uneori chiar să-mi iau vleața“.

Ajuns ministru, nu se reintegrează ca profesor la Universitate, dar dă ajutor pentru studii în străinătate lui Eminescu, Slavici, Meissner, etc., pentru care fapt este dat în judecată.

Scrie:

„La 14 Aprilie, 1876, dat demisia din Berlin. Mi-a fost o zi grea, din punct de vedere general-filosofic. Este oare cu puțință, îmi ziceam, să faci ceva de valoare într'o țară în care poți fi așa de extraordinar de nedrept judecat și calomniat?“

Incepe iarăși chinul.

La 4 Iulie 1877, scrie:

„N'am decât 6 franci. Am de primit oarecare sume dela clienți. Dar de două săptămâni nu vine nimic... În același timp însă cerințe. Pentru proprietarul meu impozite 90 franci. Mitei, pentru Slavici, 67 de franci, și traiul zilnic... M'am adresat lui Melik, lui Stern, în zadar“.

După un an scrie:

„Ori ce îngheț moral produce o ciudată apăsare de vise ciudate...“

Eu însumi m'am gândit ieri mult la sinucidere și mi-am zis a suta oară că nu pot face asta, cât timp nu las destui bani familiei mele..“

Iată lucruri nouă despre Titu Maiorescu, pe care nu le-au putut ști nici cei mai intimi prieteni, căci Maiorescu nu exterioriza.

Pe când era Ministru (a doua oară) prezintă o lege pe care parlamentul i-a respins'o printr'un vot de blam. El își ia încet servieta, trece pela biroul Camerii și se îndreaptă spre Universitate, unde ține obișnuita lui lecție, cu același vervă și optimism. Asistă, ca totdeauna, multă lume particulară. Nici unul n'a bănuț nimic, rămânând surprinși când — la ieșire — aud anunțându-se prin edițiile speciale ale ziarelor votul de blam și demisia d-lui Maiorescu (I. Petrovici).

Om de fier ca și Cogălniceanu, formați la școala germană, profesor universitar la 22 ani, rector al universității din Iași la 24 ani, cam tot pe atunci întemeietor al „Junimei“, unde prezidează, ca în cel mai scurt timp să se impună cu putere de a hotărî soarta unui scriitor, exclus din universitate, avocat, ministru; reintegrat la universitate, prim ministru, mulțumit sau nemulțumit, Maiorescu își notează gândurile intime în mod sincer și într'o formă cum știa el să ceară altora.

Ne dă note despre activitatea „Junimei“, despre o interesantă vizită la Mircești, combinațiile politice, călătorii în străinătate (odată a luat cu el și pe Caragiale) etc. etc.

Insemnările zilnice ale lui Titu Maiorescu, în afară de importanța lor biografică, psihologică și istorică, vor constitui totdeauna, în deosebi pentru tinerimea noastră și în genere pentru educația personală și cetățenească a Românilor, pentru organizarea vieții lor de cultură, o mare lecție a unei lupte bărbătești cu sine însuși și cu alții, pentru formarea unei personalități vrednice de un nobil destin; iar „Titu Maiorescu rămâne, în dezvoltarea noastră istorică, unul din acele exemplare superioare ale neamului, care ne dau convingerea că națiunea noastră are într'însa însușiri ce o pot ridica, uneori până la nivelul celei mai înalte culturi umane“ (I. Rădulescu-Pogoneanu).

Cartea este tipărită în editura Socec și costă 120 lei.

Inv. N. Moga

REVISTE

Azi, anul VI, Nr. 27. Stingerea lentă, ca amurgul autumnal al unei petunii pălite de îmbrășișarea nessoniană a brumel, a scriitorului Anton Holban a fost pentru acei care n'au zăbovit puțin cu ochii pe paginile „Ioanei“, „Paradei dascălilor“: „O moarte care nu spune nimic“. Omul acesta și-a trăit romanele. A fost un original; a fost un proustian, alături de Camil Petrescu. Este singurul scriitor român care și-a făcut testamentul literar, testament pe care îl găsim în revista „Azi“. Anton Holban spune că maestrul lui favorit a fost Marcel Proust. A iubit totdeauna clasicii francezi și pe Mallarmé și Paul Valery, dar n'a putut înțelege și n'a putut

suferi romanticii și mai ales pe Victor Hugo. Dela clasici a învățat sensul decorului, armonia stilului; din vieța lui de toată ziua și-a adunat materialul romanelor pe care și-a brodat toate variațiile și divagațiile, ca Proust, sau ca Brahms în muzică. A crezut în valoarea observației, lucru pe care l-a învățat dela Boileau; a renunțat la oameni și s'a ocupat de persoana lui. Nu i-a plăcut să lungească scenele și n'a putut suferi dialogul. Incepu un roman nou: Jocurile Diane. Păcat că nu l-a putut termina și nu a apucat să ne dea cartea lui de răscruce.

În altă parte a revistei, d. Anton Dumitriu se întreabă de ce filosofăm. Dacă te gândești că dela cugetătorul consacrat și până la cerșetorul de suburbie se tot filosofează, întrebarea ne-o putem însuși fiecare dintre noi. Dacă speculația umană s'ar îndrepta numai spre utilitate, metafizica ar fi un nonsens. Însă dincolo de problematicile culturii există un cadru simbolic, care ne cheamă cu glas de sirenă. Acolo tindem. La baza unui act religios subzistă altul mai vechi, metafizic. Iar la baza actului metafizic ce este? Cam în acest fel filosofează toată lumea. Există o preocupare a omului care pornește dela „eu“ spre preocupări metafizice, artistice, religioase, etc., preocupare care nu este satisfăcută niciodată. Obișnuit plecăm dela un fapt natural și îndată cădem în speculații iluzorii. Omul vrea să cucerească deodată și știința și puterea. De aceea știința rămâne, în sine, etape pentru ajungerea la cea de-a doua. „Știința epuizează misterul universului, transformându-l într'o iluzie, față de ceea ce presupunem că este și puterea comună și această iluzie. Omul cucerind puterea, rupe frâul biologic, se prometeizează. Iar noi „filosofăm fiindcă la baza structurii noastre psihice există tendința, care se manifestă exterior numai parțial, de a schimba ceva din neputința noastră“. Din cauza naturii noastre psihologice, ne diformăm toată experiența biologică prin prisma psihologiei individuale.

În cuprinsul revistei mai scriu: M. R. Paraschivescu despre căile lui Tudor Arghezi fără să-l înțeleagă pe autorul „Cuvintelor potrivite“; Zaharia Stancu, Geo Bogza, H. Papadat Bengescu, etc., etc.

Azi este o revistă bună. Acolo scriu mai mult oameni care încă n'au împlinit 40 ani. De aceea și fluidul nervos se simte dela primele pagini.

Familia, seria III, anul IV, No. 1-2. Revistele noastre publică neconținut, de-o bucată de vreme, studii serioase, care pun la punct, dar mai ales pun la stâlp, libertinajul verbal și științific al Ungurilor care și închiupiau că trăiesc în acest colț al Europei ca într'un sat fără câini.

În numărul de față al „Familiei“ găsim două articole în acest sens: Primul „Din problematica evoluției ardeleni“ semnat de către d-l Const. Sasu și al doilea „Cuprinsul, scopul și mijloacele revizuirii ungare“ datorit d-lui Alexandru Olteanu.

D-l C. Sasu, comparând suișul din ce în ce mai glorios al neamului românesc cu urcușul pe-un munte, arată că după unirea dela 1918 perspectiva contemplației paseiste a vieții istorice ce-a dus fatal la acest act sublim, este oarecum stânjenită din cauză că arhivele autorităților maghiare din Transilvania stau în lăzi la Budapesta. Invinși politicește Ungurii au căutat să se răsbune pe tărâm cultural, împiedecând pe Români să-și cunoască trecutul. Acești oameni care au deposedat pe țăranii ardeleni de pământurile lor, uzând de putere, oportunism și de-o exagerată cazuistică juridică, nu înțeleg că trebuie să se restrângă în hotarele lor firești. Acuma când toate problemele răsar din nou prin săpăturile dela Costești, Grădiștea, legitimitatea noastră asupra Transilvaniei crește cu puncte de sprijin sdorbitoare pentru vecinii dela Apus, vecinii care au pavat drumurile cu pietrele și blocurile romane rămase dela civilizatorii romani; iar istoria patriei nu mai este catastrofism ci continuitate, care se realizează dintr'un plan în altul.

Alături de cunoașterea mărturiilor arhitectonice, toponimice, lingvistice, trebuie cunoscută și Istoria evenimentelor ardeleni, ca să revizuiască pretențiile unui popor care „a pătruns și s'a înstăpânit în Ardeal în virtutea ideii de cruciată și de misionarism catolic, ce reprezenta în acea epocă, forța dinamică, aspectul dominant și Idealul suprem, atotcuprinzător al lumii occidentale“. Cucerirea Ardealului n'a putut aduce o nouă epocă romană. Ungurii n'au putut integra Transilvania etnică statului maghiar. De aici antagonismul dintre stăpânitor și supus. Stăpânirea lor în Ardeal s'ar putea asemui cu cea turcească în Peninsula balcanică.

D-l Alex. Olteanu arată, cu date, cifre, că Ungurii au evoluat în revizionismul lor, trecând dela acel particular, diletant și iresponsabil, la celălalt oficial, de stat; și asta bazându-se pe-o scrisoare a lui Millerand și pe art. 19 din pactul Soc. Națiunilor. O lectură atentă a tezei maghiare dovedește contrarul. Dar ce vreți să facă oamenii? Țara operetei s'a mutat la Budapesta. Kalman, Lehar, țiișii dela radio, trezesc nostalgiile și grandomania nobililor urmași ai lui Arpad, care luau vântul și zările în vârful sulii ca să civilizeze popoarele.

În sumarul revistei scriu: d-nii Comarnescu despra Henry de Montherland — cel mai autentic humorist al timpului; A. Marcu, rânduri frumoase despre Foscolo cel mai răsărit romantic italian; apoi Septimiu Bucur, Ion Minulescu și alții.

M. C.

CERCURI CULTURALE.

Dela 28 Martie, până la 11 Aprilie a. c. Cercurile culturale din județ au desfășurat o bogată activitate.

La 28 Martie 1937, Cercul cultural „Vișoara“ s'a ținut la școala primară din comuna Bistrița. Reținem dela acest Cerc comemorarea eroilor, a invalizilor și a veteranilor *locali*, cu evidențierea faptelor fiecăruia, după note luate chiar dela participanții în război. Este o idee vrednică de urmat pentru impresiile adânci și educative care rezultă din faptul că inșiși copiii comemorează și sărbătoresc pe părinții lor eroi.

La 28 Martie a. c. Cercul cultural „Mădej“ a avut loc la școala din Pârăul Cârjei. Lecția practică a fost ținută de d-l învăț. I. Olaru, ca și conferința publică cu subiectul: *Ce este comunismul*; după care a urmat producția școlară. În aceeași zi, dimineața, a fost și serbarea sădirii pomilor.

Tot la 28 Martie c. Cercul cultural „Siliștea Români“ a ținut ședință la Goșmani. Lecția practică de d-l învăț. C. Țoc; subiectul intim: *Greutățile cu care luptă învățătorul în sat*, a fost susținut de d-l învăț. Ion Donisă, iar conferința publică cu subiectul: *Războaiele viitoare și dușmanul dintre noi*, a fost ținută de d-l învăț. Th. Ursu. Tot atunci d-l învăț. A. Crețulescu a vorbit despre trecutul străbunilor noștri, după care s'a desfășurat programul școlar.

La 4 Aprilie a. c. Cercul cultural „V. Alecsandri“ din Bicăz a avut loc la școala din Tașca. După ce asistenții au participat la serviciul religios, unde corul de sub conducerea d-lui învăț. Ion Avasiloaie a dat răspunsurile liturgice, iar d-sa a vorbit creștinilor despre Duminica Sf. Cruci, s'a desfășurat ședința Cercului, cu lecția practică ținută de d-na învăț. Virginia Mitru, ca și conferința intimă: *Desvoltarea sentimentului milei*. Conferința publică cu subiectul: *Cum să ne creștem copiii* a fost ținută de d-na învăț. Maria Iliescu, după care a urmat producția școlară.

La 11 Aprilie a. c. Cercul cultural Nr. 1 Piatra Neamț a ținut ședință la Școala de copii mici Nr. 4. În ședința intimă, d-na învăț. E. Crivăț a vorbit despre: *Ideii și metode nouă în educația copiilor dela 3—7 ani*. Conferința publică: *Educația religioasă și credința în Dumnezeu* a fost ținută de d-na învăț. Demetra Brânză, după care au urmat producțiile școlare.

La 11 Aprilie a. c. Cercul cultural „Mădej“, a ținut ședință la Frasin, unde d-l învăț. P. Cimpoșu a ținut lecția practică, conferința intimă: *Monografia satului Frasin* și conferința publică: *Respectul legii*, după care s'a executat cu elevii un scurt program artistic.

Am dori să avem și noi conferința care prezintă monografia satului Frasin, pentru o eventuală publicare în revistă.

PAGINA OFICIALA

1) Directorii și Directoarele școlilor primare din județ vor comunica de urgență Revizoratului școlar numărul elevilor înscriși pentru cl. VII-a, spre a se forma centrele de examinarea acestor elevi.

2) Comitetul pentru sărbătorirea D-lui Const. Kirițescu, Secretar general al M. E. N., pentru activitatea sa neîntreruptă de treizeci de ani, a tipărit un volum omagial al cărui cost este de 500 lei. Învățătorii care doresc să cumpere acest volum se vor adresa sediului societății : Facultatea de Științe, str. Raymond Poincaré, Nr. 14, București.

3) M. E. N. cu ord. No. 60360 | 937 atrage atenția învățătorilor și învățătoarelor să ia măsuri ca elevii și elevele din școlile primare să se prezinte curați la școală, deoarece s'a constatat că la multe școli elevii sunt murdari, nepieptănați, netunși, etc.

4) Conform ord. M. E. N. No. 67587 și 67585 | 937, facem cunoscut învăț. ca pentru publicarea de anulări de certificate și eliberarea de duplicate, se va cere recipisă numai pentru plata taxei de 120 lei, la administrația financiară, pe seama M. Oficial, fără recipisa de plata taxei de 80 lei pentru Buletinul Oficial al M. E. N., întrucât această publicație numai apare.

5) M. E. N. cu ord. No. 12735 | 937, face cunoscut învățătorilor care au fost împrăștiți conform. art. 159 din legea veche a învăț. primar, să nu înstrăineze aceste loturi prin vânzări, altfel se vor lua măsuri împotriva lor.

6) Dăm în copie deciziunea M. E. N. No. 21391 | 937.

Art. 1. Directorii școlilor sunt obligați a lua din bună vreme măsurile necesare pentru organizarea serbărilor școlare, prin care se comemorează evenimentele importante ale istoriei naționale.

Art. 2. În programul acestor serbări va figura întotdeauna și o cuvântare a unuia dintre profesorii sau învățătorii școlii, prin care cuvântare se va arăta școlarilor însemnătatea evenimentelor comemorate.

Art. 3. Pentru cuvântarea ocazională, directorul va desemna pe unul din membrii corpului didactic al școlii. Refuzul de a pregăti și ținea această cuvântare va fi considerat ca refuz de serviciu legalmente datorit și va fi menționat în consecință.

Art. 4. Profesorii sau învățătorii școlii sunt obligați a participa la aceste serbări, absentarea nemotivată dela serbare fiind sancționată cu reținerea salariului pe o zi și în cazul că se repetă și prin pedepse de ordin disciplinar.

7) Insp. Regiunea școlară Iași, cu ord. No. 4070 | 937 face cunoscut că M. E. N. cu ord. No. 34182 | 937, ca urmare la ord. No. 134499 | 936, a dispus ca cererile pentru înaintarea învăț. la gr. I să se adreseze Ministerului, iar inspecțiile speciale se vor face numai de D-nii Inspectori generali școlari primari.

Propunerile de înaintare se vor face de Consiliul Inspectorilor generali școlari primari, în ordinea în care aceste inspecțiuni au fost efectuate.

Drepturile materiale ale învăț. înaintați se vor acorda de la data înscrierii în buget.

8) Dăm în copie ord. M. E. N. No. 33763 | 937.

1) Toate chemările membrilor corpului didactic pentru cursurile de de inițiere, informare sau perfecționare adresate direct Dvs. de către Secretariatul O. E. T. R., mandatarul acestui departament, se execută întocmai în ce privește numărul de cursiști ceruți numeric sau nominal.

Suplinirea pe timpul absenței se face din oficiu, fără nici un fel de reținere pentru plata suplitorului.

2) Pe răspunderea Dvs. se vor selecționa și trimite la cursuri elementele cele mai valoroase din toate punctele de vedere, pentru a fi la înălțimea chemării lor.

3) Salutul străjeresc (roman) însoțit de cuvântul „SĂNĂTATE“ este obligatoriu, la școlile organizate străjerește, în toate împrejurările, nu numai cu ocazia programelor sau ceremonialului străjeresc.

4) Membrii corpului didactic primar, profesional și secundar, indiferent dacă activează la instrucția premilitară, sunt obligați să activeze în prima linie în mișcarea străjerească, deoarece aceasta se face în cadrul școlilor lor. Astfel se anulează ordinul No. 159.743 din 3 Octomvrie 1936, trimis tuturor revizoratelor școlare.

L E G E

pentru modificarea unor articole din legea inv. primar

publicată în Monitorul Oficial No. 82 din 8 Aprilie, 1937.

Art. 26. alin. 3. — La 15 și 30 ale fiecărei luni, directorul școlii înaintează perceptorului lista pentru încasarea amenzilor la care au fost impuși părinții ai căror copii au absentat nemotivat. Directorii școlilor sunt obligați să comunice revizoratelor și inspectoratelor școlare cazurile unde nu se aplică obligativitatea. Re-

vizorii și inspectorii școlari sunt datori, în termen de 10 zile dela comunicare, să cerceteze motivele neaplicării obligativității și să facă propuneri Ministerului pentru aplicarea de sancțiuni celor vinovați și luarea măsurilor de îndreptare.

Art. 27, alin. 8. — Directorul școlii înmânează perceptorului listele de amenzile pronunțate, pentru a le executa, conform legii de urmăriri. în cel mult 20 zile.

Art. 29, alin. 3. — Amenzile neincasate până în 30 zile dela primirea listelor nu se mai pot urmări, iar perceptorul vinovat de neglijență va fi amendat cu o sumă egală cu aceea a amenzilor neincasate. În caz de recidivă perceptorul va fi amendat cu îndoitul sumelor ce trebuia să încaseze.

Art. 56, alin. 7. — Programa analitică a acestor trei clase din urmă, la îndeletnicirile practice, va varia după natura localității, după felul de ocupațiune a locuitorilor și după înclinările școlarilor.

Art. 57, alin. 2. — În centrele mari de populație, când împrejurările cer și mijloacele locale permit, se pot înființa centre de îndeletniciri practice și numi de Minister maestri speciali pentru predarea cunoștințelor practice suscitade.

Art. 65, alin. 4. — În localitățile mai departate de 3 km. de școală și unde se găsește un număr mai mic de 30 copii, sau cu populație împrăștiată, se va putea înființa o școală cu un învățător ambulant. Când condițiunile sunt prielnice, se vor ține în mod obligator cursuri în aer liber.

Art. 66, alin. 5. — Posturile se înființează prin decizie ministerială, publicată în Monitorul Oficial și numai la începutul anului școlar, pe baza raportului motivat al inspectoratului școlar.

Art. 70, alin. 4. — Directorul este răspunzător de buna gospodărie a școlii și de zestrea ei. El este obligat să aplice cu strictețe legile și regulamentele școlare și să controleze activitatea învățătorilor, precum și aplicarea programelor de învățământ.

Alin. 7. — Directorii învățători, cu 35 de ani de serviciu, pot fi puși în disponibilitate dela direcție, pe baza unui raport motivat al unui inspector general școlar.

Art. 72, alin. 2. — Personalul didactic, care predă la aceste 3 clase superioare și care nu are numărul complet de ore, va funcționa la un grup de școlii, sau, în lipsă de acestea, vor ține cursuri cu adulți.

Art. 115, alin. 2, lit. b și d. — *b)* Învățătorii definitivi, numiți dintre învățători după trei ani de funcționare, având titlul provizoriu

la data examenului, în urma unui control al activității sale și în urma unui examen (examen de definitivat);

d) Învățătorii înaintați de gradul I, numiți dintre învățătorii înaintați de gradul II, după 5 ani de funcționare în acest grad și în urma unei inspecții speciale, precum și dintre învățătorii cu licența universitară în științe sau litere și filosofie, titulari în învățământ la data promulgării acestei legi.

Dela promulgarea legii de față, învățătorii licențiați, definitivi, se pot prezenta la examenul de gr. II după un an de stagiu efectiv la catedră; iar după trei ani de stagiu cu gr. II vor putea fi înaintați la gr. I, cu satisfacerea celorlalte condițiuni din art. 118, 119 și 120 din lege.

Art. 116, alin. 4. — Inscrierea în tabele e valabilă numai 6 ani; după 6 ani, aceia care voesc să fie numiți în învățământ, sunt obligați să treacă din nou examenul de capacitate, și, dacă reușesc, vor fi trecuți pe tabloul seriei cu care au depus noul examen, în ordinea de merit. Din acest interval de 6 ani se scade timpul servit de normaliști ca suplinitori.

Art. 118, alin. 1. — Învățătorii definitivi se numesc dintre învățătorii cu un stagiu de 3 ani de funcționare efectivă, având la bază diploma de capacitate, titlul provizoriu la data ținerii examenului și după controlul, la finele acestui stagiu, a cunoștințelor noi și a activității didactice, înaintea unei comisiuni numită de Minister.

Alin. 2. — Prezentarea în fața acestei comisiuni este obligatorie pentru învățători. El trebuie să înainteze inspectoratelor regionale, prin revizoratele școlare, cereri de înscriere la examen, însoțite de dovezi că satisfac condițiile de înscriere prevăzute în acest articol. Inspectorul școlar regional alcătuește tablourile și le înaintează președinților comisiilor examinatoare, cu dosarul cererilor, însoțite de procese-verbale de inspecție, care vor fi luate în considerare de comisia examinatoare.

Alin. 3, lit. a). Au făcut sau au predat la o școală primară completă cu 7 clase cel puțin 1 an, ținându-se seama în repartizarea claselor la începutul fiecărui an școlar de învățătorii care au de trecut examene de definitivat sau de gradul II.

Alin. 5. Aceste condițiuni sunt obligatorii pentru a putea fi înscris la examen. Când însă se va dovedi cu raportul inspectorului general al regiunii școlare că la școala la care funcționează candidatul nu se pot face cursuri cu elevii din clasele V—VII din lipsă de elevi înscriși sau nu se poate face cursuri cu adulții, candidatul va putea fi dispensat de această condiție.

Alin. 6. Candidații la definitivat se pot prezenta de 4 ori la acest examen. După ce au fost respinși de trei ori, pentru a se prezenta a 4-a oară, candidații vor trebui să urmeze cursuri de repetiție organizate de Minister. Cei ce nu obțin media nici a 4-a oară, cum și cei ce vor lipsi nemotivat de trei ori consecutiv dela examen, vor înceta de a mai face parte din corpul didactic.

Alin. 7. Definitivatul se ține odată pe an la una din școlile normale din regiune, pe centre.

Alin. 11. Membrii comisiunilor examinatoare se numesc de minister numai dintre profesorii de școli normale cu titlu definitiv, din altă regiune decât aceea a școlii în care se trece examenul.

Alin. 12. Pentru a fi admiși la oral candidații vor trebui să obțină la încris media cel puțin 6. Numai candidații care au obținut media generală 7, fără a fi avut vreo notă parțială sub 6, vor fi numiți cu titlu definitiv. Nota probei de practică pedagogică și cea pentru îndeletniciri practice se socotesc separat.

Alin. 14. Membrii corpului didactic dela școlile și clasele speciale pentru copii debili și anormali educabili, obțin gradul definitiv în urma unui stagiu de 3 ani și unui examen special. Inscrierea la examen se face pe baza raportului de recomandare a inspectorului școlar special pentru școalele de anormali.

Art. 119, alin. 1. — Învățătorii înaintați la gradul II se numesc dintre învățătorii definitivi, după trei ani de funcționare efectivă la școală cu acest titlu și după ce au trecut examenul de înaintare. Examenul de înaintare se ține la fiecare 2 ani, înaintea unei comisiuni numită de minister, la școlile normale ce se vor fixa de minister.

Alin. 2. Examenul se publică prin decizie ministerială un an înainte de ținerea lui. Candidații care cer înscrierea trebuie să aibă 3 ani efectivi de funcționare cel puțin cu trei luni înainte de data începerei examenului.

Alin. 8. Examenul constă din două probe scrise, una cu subiect pedagogic sau din istoria literaturii române și a doua cu subiect științific, în legătură cu mediul în care trăesc învățătorii și cu viața practică; o probă orală asupra unui autor care se va fixa de minister odată cu publicarea examenului și două probe practice, una din materile de studii teoretice și alta din îndeletnicirile practice cu elevii cl. V—VII. Subiectele probelor scrise se dau de minister, iar subiectele probelor practice de către co-

misiune și ele vor fi alese din programa specială a regiunii în care funcționează candidatul.

Alin. 9. — Pentru a fi admiși la examenul oral candidații vor trebui să obțină la examenul înscris media cel puțin șase.

Alin. 13. — Numai învățătorii care vor obține media generală șapte, neputând avea la nici o probă în parte mai puțin de 6, vor fi admiși la înaintare.

Învățătorii înaintați la gradul I se numesc dintre învățătorii înaintați de gradul II, după un stagiul de 5 ani de funcționare la școală cu acest titlu și în urma unei inspecții speciale, precum și dintre învățătorii licențiați universitari în litere și filosofie sau științe, titulari în învățământ la promulgarea acestei legi.

Dela promulgarea acestei legi, învățătorii licențiați definitiv se pot prezenta la examenul de gr. II după un an de stagiul efectiv la catedră ; iar după trei ani de stagiul cu gr. II vor putea fi înaintați la gr. I cu satisfacerea celorlalte condițiuni dela art. 118, 119 și 120 din lege.

Alin. 4. Activitatea practică a învățătoarelor și învățătorilor candidați va fi cercetată de inspectorul general care face inspecția specială. Pentru toate constatările inspectorul general va da o notă calificativă. Inspectorii școlari ale căror rapoarte se constată că nu corespund cu realitatea vor fi trimiși înaintea comisiei disciplinare.

Art. 121, alin. 3. — În același timp i se cere să se fi manifestat prin o activitate publicistică de interes pedagogic, literar sau științific.

Art. 126, alin. 2. — În cursul lunii Iulie toți normaliștii cu diplomă de capacitate se vor prezenta la inspectoratele regionale sau la Minister, spre a-și alege locuri în învățământ, după normele ce se vor stabili prin decizie ministerială.

Alin. 8. La alegerea locurilor, când sunt mai mulți candidați pentru același loc, se vor lua în considerație în ordinea de preferință ;

Vechimea pe tabloul de capacitate și media.

În caz că din aceeași serie sunt mai mulți candidați pentru același post, are precădere soțul sau soția de învățător, iar între cei cu medii egale se preferă cel din comună.



Cercuri Culturale

La 11 Aprilie a. c. Cercul cultural „Spiru Haret“ din Borlești s'a ținut la școala din Balan-Mastacăn. Lecția model de d-na învă. Z. Șerban. Conferințele intime de d. învă. V. Petrovici (Metodica lecțiilor de igienă) și Aur. Mancaș (Metoda centrelor de interes). Conferința publică cu subiectul: *Dragostea de școală*, a fost ținută de d-l învă. C. Pădure, după care a urmat serbarea școlară cu un program bogat și variat.

La 11 Aprilie a. c. Cercul cultural „Siliștea-Români“ a avut loc la școala din Bârcu. Lecția practică a fost ținută de d-l învă. Al. Trifan. Subiectul intim: *Metoda centrelor de interes* de d-l învă. Victor Vremir, iar conferința publică: *Industria casnică*, a fost ținută de d-na Olga Crețulescu.

La 11 Aprilie a. c. Cercul cultural „Doina“ a ținut ședință la școala din Căciulești cu lecția model: *Impărate ceresc* a d-lui învă. M. Lungu. Subiectul intim: *Testele și valoarea lor* a fost dezvoltat de d-l învă. Ion Muraru, în jurul cărei chestiuni s'au dus frumoase și interesante discuții. Redăm în corpul revistei schița acestui subiect alcătuită de Pr. învă. M. Gavrilescu. Conferința publică: *Foloasele învățaturii* a fost ținută de d. învă. Gh. Filip. A participat și d. G. Grigorescu, subrevizor școlar.

COMUNICĂRI

1. Adunarea generală a Asociației învățătorilor din județ se va ține la 4 Iulie, 1937. Cu acest prilej se vor discuta următoarele probleme: 1) *Situația morală a școlii și a învățătorilor*, raportori fiind d-nii N. Mancaș-Dobreni și Gh. Șerban-Podoleni.

2) *Intreținerea materială a școlii*, raportori fiind d-nii I. Papuc și C. Țoc.

2. Căminul învățătorilor se află în strada V. A. Ureche, Nr. 5, unde colegii pot găzdui, când vin la Piatra-N.

3. Domnii colaboratori ai revistei sunt rugați să trimită manuscrisele până cel mai târziu la 15 a fiecărei luni, pe adresa tipografiei.
